

"NAKKASNAME"

Gülçin Anmaç
Minyatür Sergisi

07 Ekim - 13 Kasım 2017

Küratör: Mehmet Lütfi ŞEN

Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi Yayınları

Katalog No: 17

Koordinatör

Erdem Zekeriya İskenderoğlu

Küratör

Mehmet Lütfi Şen

Editör

Aykut Ertuğrul

Fotoğraf

Cihat Hıdır

Grafik Tasarım

Alfabe İletişim

ISBN

978-975-2485-06-8

Bu katalog Ekim 2017 tarihinde “Nakkaşname” Minyatür sergisi için İstanbul’da 1500 adet basılmıştır.

Eserin yayın hakları Zeytinburnu Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü’ne aittir. Yayının hiçbir kısmı, yazılı izin olmadan, tamamen, kısmen veya değiştirilerek yayınlanamaz, iktibas edilemez, fotokopi dahil her ne şekilde olursa olsun, elektronik veya mekanik yollarla kopya edilemez, bilgi olarak depolanamaz ve çoğaltılamaz.

Sunuş

Değerli sanatseverler,

Büyük mutasavvıf Hz. Mevlana, Mesnevi-i Şerif’ini neyin ayrılıklardan şikâyetiyle başlatır. Erbabınca malumdur; bu, ilahi âlemdeki mevkiinden ayrı düşmüş insan-ı kâmilin olduğu kadar yeryüzündeki noksanlığını sezen sanatkarın da sesidir. Ve zaten o, az sonra şöyle seslenir; “Benim sırrım feryadımdan uzak değildir. Lâkin her gözde onu görecektir, her kulakta onu işitecek kudret yoktur.”

Hazret’in bu zorlu ve müstesna sözlerine talip olan sanatçılarımız yüzyıllardır adeta onun muazzam çağrısına kulak vererek bugün “gelenekli sanatlar” olarak anılan formlarda devasa eserler ürettiler. Zaman içinde bazı hazin kesintiler yaşansa da ilhamını ilahi ve aynı zamanda insani olandan alan sanatçılarımız sürekliliklere vurgu yapan bir bakış açısıyla kalıcı eserler üretmeye devam ettiler. Bahse konu süreklilik, sadece forma dayalı değildir. Sanatı ortaya çıkaran, sanatçıyı eser üretmeye sevk eden haleti ruhiye de aynı bağlamda ele alınabilir.

“Sanat insanların ruhuna dokunur (...) bu sanatın farklılıkları yok edici, duyguları birleştirici halidir. Benim için ise sanat; nefes alma alanım, kendimi ifade etme yolum, bu dünyadan geçip giderken zengin kültürümüzü yeni nesile aktarma şansım, seyreyleyenle irtibatım noktasında başka hayatlara olumlu dokunma vesilemdir.” diyen kıymetli minyatür sanatçımız Gülçin Anmaç da hem eserleri hem de sanat anlayışıyla bu asırlık mirasın yaşayan önemli temsilcilerinden biri olduğunu ispat etmiştir. Zeytinburnu Kültür Merkezimizin yeni kültür sanat sezonunun bir minyatür sergisiyle açılıyor olmasını işte bu yüzden anlamlı buluyor; ilk sergimizin saygıdeğer sanatçımızın eserlerinden seçilerek hazırlanan bir retrospektif olmasından ayrıca mutlu olduğumu belirtmek istiyorum. Bu vesileyle sergide emeği geçen bütün mesai arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum.

Murat AYDIN

Zeytinburnu Belediye Başkanı

NAKKAŞNAME

Yıllar önce küratörlüğünü yaptığım bir uluslararası minyatür sergisi için hocamız Sayın Cahide Keskiner “Türk Minyatür Sanatı” başlıklı önemli bir makale yazmıştı. Bu makalede hocamız minyatürün İslam dünyasının görsel dili olduğunu vurgulamıştı. Tarihi süreç için yaptığı değerlendirmede ise Osmanlı Türk minyatürünün 18. yüzyılın başlarında kaydettiği ilerlemeyi son aşama diye zikretmişti. Çünkü Keskiner’e göre aynı yüzyılın sonlarına doğru minyatüre olan ilgi minimize olmuş, bunun yerini neredeyse tamamen batılı anlamdaki resim almıştı. Peki, bu kadim birikim tarihin sayfaları arasında yok mu olacaktı? Hocamız özellikle yazısının son bölümünde Merhum A. Süheyl Ünver’in ciddi gayretleriyle ve yetiştirdiği talebeleri sayesinde minyatürün kendine has formlarıyla günümüze taşındığını ve klasik formların yanı sıra bugün yeni yorumlarıyla ciddi açılımlar kaydettiğini ifade etmişti.

Üst paragrafta Sevgili hocamız Sayın Cahide Keskiner’in önemli makalesinden konu açmam, sizlere takdim ettiğim bu projeyle yakın ilgisi dolayısıyladır. Biz aynı sorunları değişik platformlarda birçok sanatçı ve akademisyen arkadaşlarımızla uzun zamandır tartışa geldik. Dostum Merhum Nusret Çolpan’la özellikle yetişen yeni sanatçılar ve günümüz insanı için minyatürün ne ifade etmesi gerektiği konularında uzun müzakerelerimiz oldu. Hatta Nusret Çolpan’la yaptığımız hayat-taki son sergisi öncesi, bundan sonraki sergileri için artık özgün birer sanatçı olduğunu söylediği öğrencilerinin eserlerine de yer verelim diye kararlaştırmıştık. Fakat ne yazık ki 2008 yılı Bursa’da “Tarihi Kentler Zirvesi” kapsamında yaptığımız sergiden sonra hocamız vefat etti. Hocamızla son konuşmalarımızda üzerinde durduğu öğrencilerinden birisi sevgili Gülçin Anmaç’tı. Gülçin Anmaç’la sonraki yıllarda birçok defa bir araya geldiğimizde minyatür üzerine ve yapacağımız kişisel sergi üzerine konuştuk. Sanatçımızın uzun soluklu projeleri, birçok öğrenci yetiştiren hocalık yönü gibi güzel ve yoğun meşguliyetleri sebebiyle ancak bu sergide buluşabildik.

“Nakkaşname” projesiyle sizleri baş başa bırakırken, öncelikle minyatür hayatının 22 yılını özetleyen mini bir retrospektif hazırlamak için uzun zaman birlikte çalıştığımız dostum Gülçin Anmaç’a, yetkin kritik yazısını kaleme alan Prof. Dr. Yurdagül Mehmedoğlu’na, Zeytinburnu Belediye Başkanımız Sayın Murat Aydın’a ve emeği geçen tüm dostlarıma teşekkür ediyorum.

Mehmet Lütfi ŞEN
Küratör

HAREKETİN KADEMELERİ: MINYATÜR

Sanat tarihi, insanın dünyasallığını ve onun âlemdeki durumunu anlamaya çalışanların ustalıklı medenî eserleriyle kendini vareder. İçinde bulunduğumuz coğrafyada medeniyetin ürünleri olarak sanata dair üretilenler, birçok bakış ufkuyla değerlendirilebilecek zenginlikte tarihi kat eden kültürel izler niteliğindedir. Klasik sanatlarımızda, bütün trajedik tarihsel kesinti ve kırılmalara rağmen, sanatın özgün tezahürleri, bize ait bir Doğu hikayesi olarak, bizi anlatmaya devam eder.

Kendi mührünü taşıyan sanat geleneğimizde, tabiatı, matematiksel olarak gözlemek ve hürmetle de olsa taklit etmek sanatkarın anlatımı için kifayetsizdir. Onun ihtiyacı (sanat bir anlamda sanatçının ihtiyacıdır) içinde hayat bulunan bir mekan olarak kainatın hayretle izlenmesinden doğan bir idrak ile “burada olma”nın vazgeçilemez daha ötesine gidilemez anlamını öne celbeden bir şahitliğe ulaşmaktır. Buna, dünyanın alelade hadiselerini, tıpkı “cânlanma”nın sürekli oluşu gibi sürekli söyletecek en estetik anlamı, kendisi için bir ikamet mekanı haline getirme tutumu da denebilir. Benzer donanıma sahip sanatçıyı bir diğerinden ayıran alamet i farikayı, alemin şiirselliğini dramatik ve lirik gözleriyle ele alışındaki beceride ve yeni bir eser verme iddiası olmaksızın yeniden yaşatabilme kudretindeki tevazuda arar geleneğimiz. Sanatkâr, olan biteni, gelecekte olacak olanı anlatmak için ödünç alarak, yeni bir sanat yaratmaya başladığını düşünmeden, her dönemde yeniden çizer, söyler güzeli.

Hiyerarşik bir belirlenmişlik olmaksızın, minyatür, tezhip, hüsn-i hat, cild, kât’ı, ebru sanatlarımızda, insanın, dünyada olan-biteni anlayan olarak burada oluşu bir kez de kendi diliyle anlatılır. Zira sanat geleneğimizde âlem, gözün gördüğü bir nesne değil gören-görülen diyalektiğinde iyiyi, güzeli, doğruyu anlama; iyiyile doğruyla, güzelle anlaşıma yeridir.

Kanaatimizce, bir açıdan minyatür sanatı da, canlı ve cansız olarak ayırmaksızın, alemin hareketini “can” ve “hakikat” arasındaki ilişkiyi dramatik olarak anlamanın bir biçimidir. Minyatüre ve nakkaşa birer anlam sorunu olarak bakıldığında, eserlerdeki, bir yandan bunca yalınlaşmış hadiselerin öte yandan bir o kadar detaylandırılmış çizgi karakterinin sanatın karşısında duran için mânâsı nedir sorusu gelir akla öncelikle. Ayrıca, “ân”da asılı kalmış bir hadiseyi ya da gerçekliği minyatür olarak çizmek, o hadisenin olduğu tarihsellik ile bizimki arasında bir ilişki kurmak anlamına gelir mi? Gelirse, kurulacak bu karşılıklı kavrama hangi dil ile konuşur?’ gibi problemlerle yüzleşmemiz gerekir. Fakat genel sorunsalların yerine bu metinde içinden geçtiğimiz tarihsel kesite çok değerli eserler veren Nakkaş Gülçin Anmaç’ın minyatürünü anlama çabası olarak, onun eserlerindeki “hareket”in mahiyeti üzerine düşünülecektir. Çünkü sanatın bir gerçekliği de hareket edenin göze görüldüğü illizyonu/yanılsamayı en saf haliyle anlatabilme becerisindedir. Hareket olur. Hareketin oluşu her ne kadar ondan müstakil düşünülemese de fizikî oluşun, gözün gördüğü yanılsamada gerçekliğini kazanır.

Hareket eden bir varlığı anatomik olarak, kıpırdamayan bir şey olarak değerlendirmek sanatta bir yanılgı, kaba bir gözlem hatası kabul edilir. Anmaç’ın çizgilerinde, kendi etrafında dönen hadiseler,

bizde onların geometrik değişemez şekillerden çok farklı şekillerde, tıpkı kendi etrafında dönen bir nesneyi izlerken gördüğümüz biçimlenemez biçimini görüşümüz gibi, olayların ele avuca gelmez yönelişleriyle izlenir. Hareket, minyatürde, heykel sanatında olduğu gibi anatominin hareketi ifşa eden gösterisinde değil, hareketin birbiri üzerine yığılan devranını sadeleştirmedeki maharette anlaşılabilir. Ve bu türden bir ustalıktır nakkaş'ınki.

Gülçin Anmaç'ın minyatürlerinde, samimiyeti çağrıştıran bir yurtsuzlukta, göçte zemin bulur nakış. Ona ayrılan mekânı, aralığı, zemini tek imkânı kabul ederek hem bütüne tamlanan yarımmlarla mekan-dan taşarak çoğalır. Hem de tam kompozisyonlarla mekana tamlanan bir parça olmayı sürdürerek sürekliliği devralır. Biz tam bu noktada sürekliliği sağlayan hareketin devinimine dahil olur, onunla birlikte esere doğru olduğu kadar o tarihsel dilime ve o tarihsel nesneye de yaklaşırız. Bu bir anlam yakınlaşmasıdır başka türden gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hareket ile. Sanatkârın gözünden esere doğru ağın, onun gönlünün imbiğinden geçmiş olan anlam dünyasında bizi oyalar, eğleştirir. Aynı titreme bizim de içimize dolar, aynı irade bizi de içine alır. Böylece kendisine dokunulmuş eser şartsız bir muhabbetle yanına iliştığımız kardeşimiz gibi sanatkâr ile ufuklarımızı kaynaştırır. Onunla merakta, sevinçte, ferahlıkta darlıkta bir eylem ortaklığından neredeyse emin oluruz. Dram ve lirik bir bakış, rikkat ve itina ile hiç bu kadar birdenbire bir yalınlıkla bize gelmezmiş gibi olur.

Sanat eserlerinin birbirine benzeyen, edinilmiş sanatsal alışkanlıklarla bizi yönlendirdiği düşünülse de, altını çizmek belki gereksiz fakat her eser bizi alışkanlıklarımızı her seferinde bir kenara bıraktıran başlangıçlar ister. Zira her seferinde minyatüre sunulan zemin ve mekan, sanatçı tarafından belirlenecek zaman ve imkâna dönüşür. Bu anlamda süsleme dönüşen olduğu kadar dönüştürücüdür. Anmaç'ın eserleri bu minvalde sanat anlayışımızı dönüştüren bir hareket etkisine de sahiptir fakat onun çizgi şahsiyeti hem gelenekle irtibatını bütün tutan ve hem de bugünün güzel'ini de es geçmeyen bir hareketle izah edilebilir.

Gülçin Anmaç'ın nakışında, her ayrıntı eserde aynı derecede güzele yakınlaşıyor. Çizginin boşluk doluluk üzerine dengesi, leke etkisi vs. nisbetlerin hem müthiş girift, hem akıl almaz inceliği ile göz onu teferruatta okumaya anlamaya koyulduğunda ya da ona hayat bahşeden dramdan uzaklaşılarak onu oluşturan unsurlara yöneldiğinde eserin bütünü kendini arza ya da savunmaya başlıyor. Olağan dışı bu zengin, şiirsel, revnak, ilham ve ihsan dolu dünya, alelade tabiat hadiselerinin ve insaniyet durumlarının içinden doğarak bizimle karşılaşılıyor. Harcîâlem olaylar minyatürden taşan birer kaynak olarak hayran gönüllere ve gözlere, Cemâl'in Sahibi'ne doğru yöneliş ikrâm eden bir kavrayış gibi konumlanıyor her şeyin ve her yerin ortasında. İçinde "cân"ın gönlünce dolandığı yeni bir hayat olarak, çizgiye hayat bahşeden iradenin imkânı olarak...

Prof. Dr. Yurdagül MEHMEDOĞLU

MİNYATÜR SANATI

Geleneğimizde, elyazmalarında metni açıklayıcı olarak, kendisine has teknikle yapılmış resim sanatı için kullanılan minyatür sanatı terimi, hikaye veya tarihi olayı bize kendi özellikleriyle bezeyerek görsel olarak anlatır. Kelime olarak minyatür, adını, Ortaçağ Avrupası kitaplarının bölüm başlarının tezyinatında kullanılan kırmızı renkli "minium" denilen boyadan almıştır. Bu detaylı süslemelere "miniare" ve zaman içerisinde metni süsleyen bu boya ile işlenen resimlere "miniature" denilmiş, Batı kökenli bir terim olarak yakın tarihimizde kabul görmüştür. Daha önceki kaynaklarımızda ise; minyatür için nakış resim, hurde nakış, tasvir sanatı, şebih, nigâr, suret, meclis ve minyatür yapan için nakkaş, musavvir, ressam, vakanüvis, şebihnüvis, meclisnüvis, nigâri, nigârende, nigânger bu sanatın çalışıldığı mekan için ise nakışhane, nakkaşhane, nigârhane gibi sözcüklere yer verilmiştir. Türk minyatür sanatına muhteva olarak bakıldığında ise daha çok gözlem ve belgelemeye dayalı olan çalışmalar görülür, her şey doğru çizilir ama aynen çizilmekten kaçınılır, soyutlama büyük bir uyum içerisinde kullanılır. Minyatür sanatının tüm bu özellikleri, bir konunun tam ve gerçekçi olarak anlatılmasını mümkün kılar. Nakkaşlar dinsel konulardan şehir tasvirlerine, sosyal yaşamdan yöneticilerin törenlerine birçok önemli konuyu ustalıklarıyla işlemişlerdir ve hükümdar saraylarında nakkaşhane olması, bu sanatın ilerlemesi açısından önemli bir zemin oluşturmuştur.

İncecik nakşedilip sayısız ayrıntıyla zenginlik kazanan minyatürleri geçmişin erdemli bilgisiyle nakşeden musavvirin, anlatacak hikayesi, paylaşacak bilgisi, zanaatını harekete geçirecek sevdası vardır. Ben bu hali kendime hal bildim, hissettim, öğrenmeye gayret ederken zengin mirasımızı çok sevdim ama sevdiğimden daha çok saygı duydum. Kendimi bildim bileli elimden kalem hiç düşmedi, karakalem ve sonrasında yağlıboya ile resim çalışmaya devam ettiğimde üniversite öğrencisiydim, resmin öğretilen kuralları dahilinde herkes tuvalin üstünü hızla doldururken ben zeminin bir köşesinde detayların eşliğinde kaybolmuş buluyordum kendimi ve sonunda resim hocam bizim bu ruha yakın bir sanatımız var dedi, minyatürü işaret ederek. O zamana kadar farkındalığım oluşmamıştı böylesine her zerremize işlemiş sanatlarımıza; tezhip, hüsn-i hat, ebru, cilt, minyatür nedir diyerek eski yazma eserlerin kıymetli dünyasına selam ettim. Elimin gittiği, ruhumun aradığı ama ne olduğunu bilmediğim, hiç aklımda yokken gönlüme düşen ve belki hep orada olup beni bekleyen aşkı bulmuştum. Tanidikça bildim, bildikçe bilmediklerime ilerledim, gördükçe hayran, çizdikçe mutlu, boyadıkça var olduğumu hissederek bu günlere geldim. Yüzlerce yıllık bilgi denizinde yüzüyor, bu zenginlikte kendi fakirliğimi hissediyordum. Yeni şeyler öğrendikçe zenginleşiyor, sonrasında o bilginin açtığı kapılarda sadece bilgisizliğimi görüyordum. Her öğrendiğimiz, bize bilmediklerimizi gösteren bir ayna gibidir. Kalabalığın suyun üstünde kalmasını izler ve bilginin peşinde koşarken derinlere doğru ve bir nevi yalnızlığa, yalınlığa, kendi yolunuza doğru ilerlersiniz. Böyle bir yolculuktan ve tüm asıl yolculuklar gibi özümde doğru, kendime doğruydu. Profesyonel hayat ve sorumluluklar günü kaplayınca geceler boyu çalışırken, farklı eğitimlerin açtığı pencerelerden bu yeni bilgilenmeyi beslerken, saatlerce çalışıp hiç ilerlemediğin sanrısı uyandıran bir sanat yaparken, sayısız denemeler ile tecrübelenirken, her biten işte bir yarımlik hissederken, hiçbir

zaman oldum ben demeden yeni bir işe aşk ile koyulurken biliyordum ki “her tercih kendi mahremiyeti ile içkindir” ve biz tercih ile gayretlerimizden ibaretiz.

Minyatürde beni ilk etkileyen renklerin özgürlüğüdür, nakkaşını ve sonra seyredenini sonsuz bir masal dünyasının içine sürükler. Renk; atların mavisi, yerin pembesi, bulutun yeşili, suyun gümüşü, gökyüzünün altın halidir yani gerçekte olmadığı gibidir. Öncesinde renklerimiz tüm parlaklığı ve netliği ile yerleşir zemine ve onları sınırlayacak iyice görünür kılacak, saracak çizgilerini bekler. Çizgiler elimizde olan tek boyut verme unsurudur. İnceli, kalınlı yani bizim dilimizde nüanslı tahrir olarak çektiğimiz çizgiler, hem derinliği, hem kalınlığı, hem hacmi verebildiğimiz tek unsurumuzdur. Minyatürlerde genelde bütün konulara kuşbakışı bakılır ama objeler önden görülür ve nesneler birbirinden bağımsız olarak ele alınıp, her biri en iyi anlatılacak şekilde çizilir. Konu olarak önem taşıyan nesne veya figürler bazen daha büyük gösterilir. Minyatürde perspektif, gölge-ışık tamamen yok denilemez ama kısıtlı olarak tercih edilmiştir ve derinliğini oluşturan asıl unsur perspektif değil, nüanslı tahrirle bezeli ince işçilik ile sonsuz ayrıntıların zenginliğidir. Perspektif olmayışı eksiklik değildir ve bilakis bu durum bütün ayrıntıyı olduğu gibi yansıtabilme üstünlüğü sağlamaktadır, ayrıca çağdaş bakış bir objeyi olduğu gibi görmeme şeklindedir ki bu da minyatür bakışıdır.

Eğer özgün bir minyatür ortaya çıkarmak istiyorsanız ki bu zanaat yanında sanatın doğrularını da dahil eder hayatınıza; sebatınızın, gayretinizin daha güçlü olması gerekiyordur artık. Zanaat süreci bellidir, geleneksel sanatların mantığını, kurallarını ilk olarak daha önceki dönemlerde yapılmış farklı eserleri inceleyip çalışarak anlarsınız ve kompozisyon ile boyama tekniklerindeki farklılıkları algılayarak el maharetinizi geliştirirsiniz. Özgün eserler üretmeye çalıştığınızda ise bir bıçak sırtında ilerlersiniz; yapmaya çalıştığınız minyatür her an bir kopya, kolaj, grafik tasarım, illüstrasyon ya da naif resme dönüşebilir. Minyatür sanatında özgünlük için gerekli olan; geleneksel sanatlara ait çizim ve boyama özelliklerini bilmek, nakkaş titizliğine sahip olmak, çalıştığınız konunun bilgisine tam hakim olmak ve özgün fikirler üretme yeteneğine sahip olmaktır. Bu gerçekler bize, özgün sanat üreten minyatür sanatçıların çok az oluşunun nedenini de anlatır veya niye bu kadar çok kopya çalışan olduğunu da. Bizim sanatlarımızda hem adap, hem gelenek, hem de yenilikleri sağlıklı algılamak için geniş vizyonu, derin bilgisi olan iyi bir hocanızın olması çok önemlidir. Minyatür sanatımız; tarihimizden gelen, bize ait kültürümüzü yansıtan ve kendimizi başka kültürlerle en iyi ve güçlü bir şekilde yansıtabileceğimiz bir sanatımızdır ve bu gerçeği hep hissederek çalışmak gerekir. Eski bilgi ve zanaat marifetlerinin, taze fikir ve özgün kompozisyonlarda buluşmasıyla ortaya çıkan yeni minyatürler, uzun bir bilgilenme, araştırma ve nakşetme süreci sonunda vücut bulurlar.

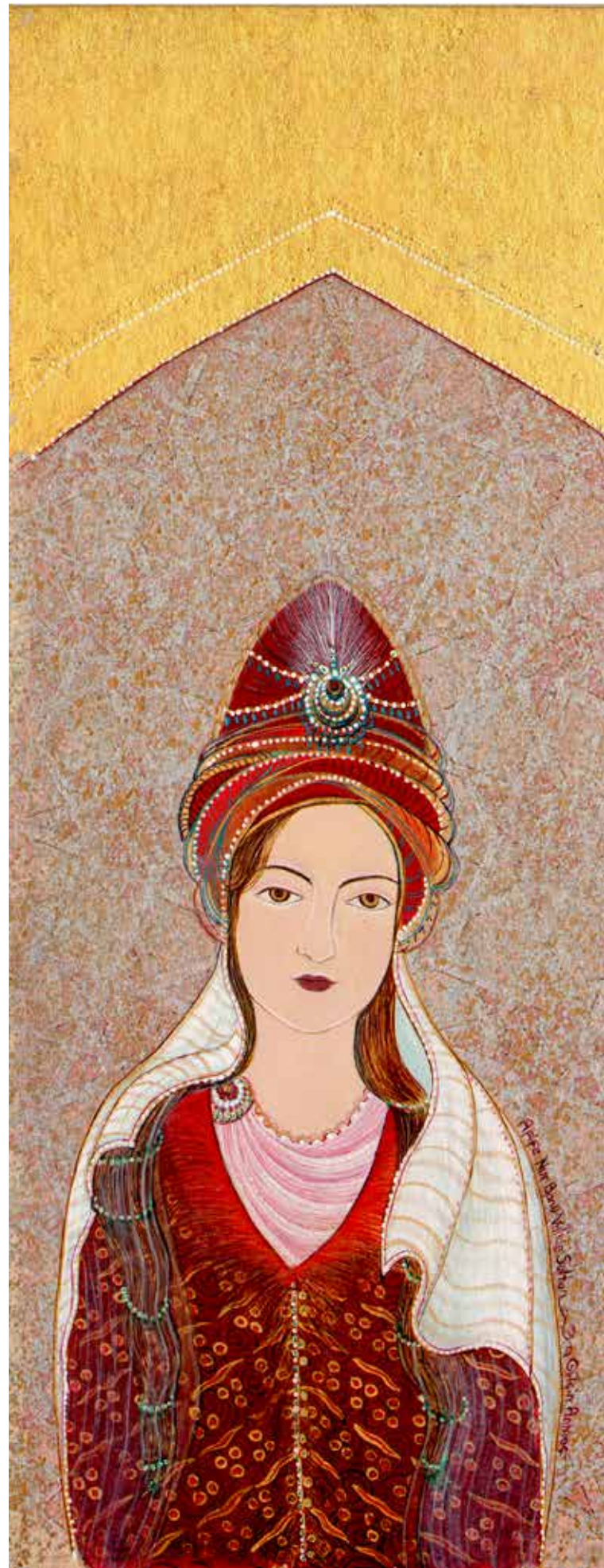
Sanat insanların ruhuna dokunur, ortak lisan konuşamadığımız uluslararası sanat buluşmalarında bunu daha çok hissederim. Bir resmin önünde çok farklı ülkelerden insanlar durur ama ortak coşku herkesin gözlerinde hissedilir; bu sanatın farklılıkları yok edici, duyguları birleştirici halidir. Benim için ise sanat; nefes alma alanım, kendimi ifade etme yolum, bu dünyadan geçip giderken zengin kültürümüzü yeni nesile aktarma şansım, seyreyleyenle irtibatım noktasında başka hayatlara olumlu dokunma vesilemdir. “Sanat” ile yol alış, hayatınızdan fedakarlıklar yaparak ilerleyebileceğiniz bir süreç, bu sürecin asıl duygusu ise, tüm imkansızları mümkün ve tüm zorları kolay yapan “Sevmek”tir.

Gülçin ANMAÇ

Mihrimah Sultan, 9 x 22 cm

Afife Nûr-Banû Valide Sultan, 9 x 22 cm

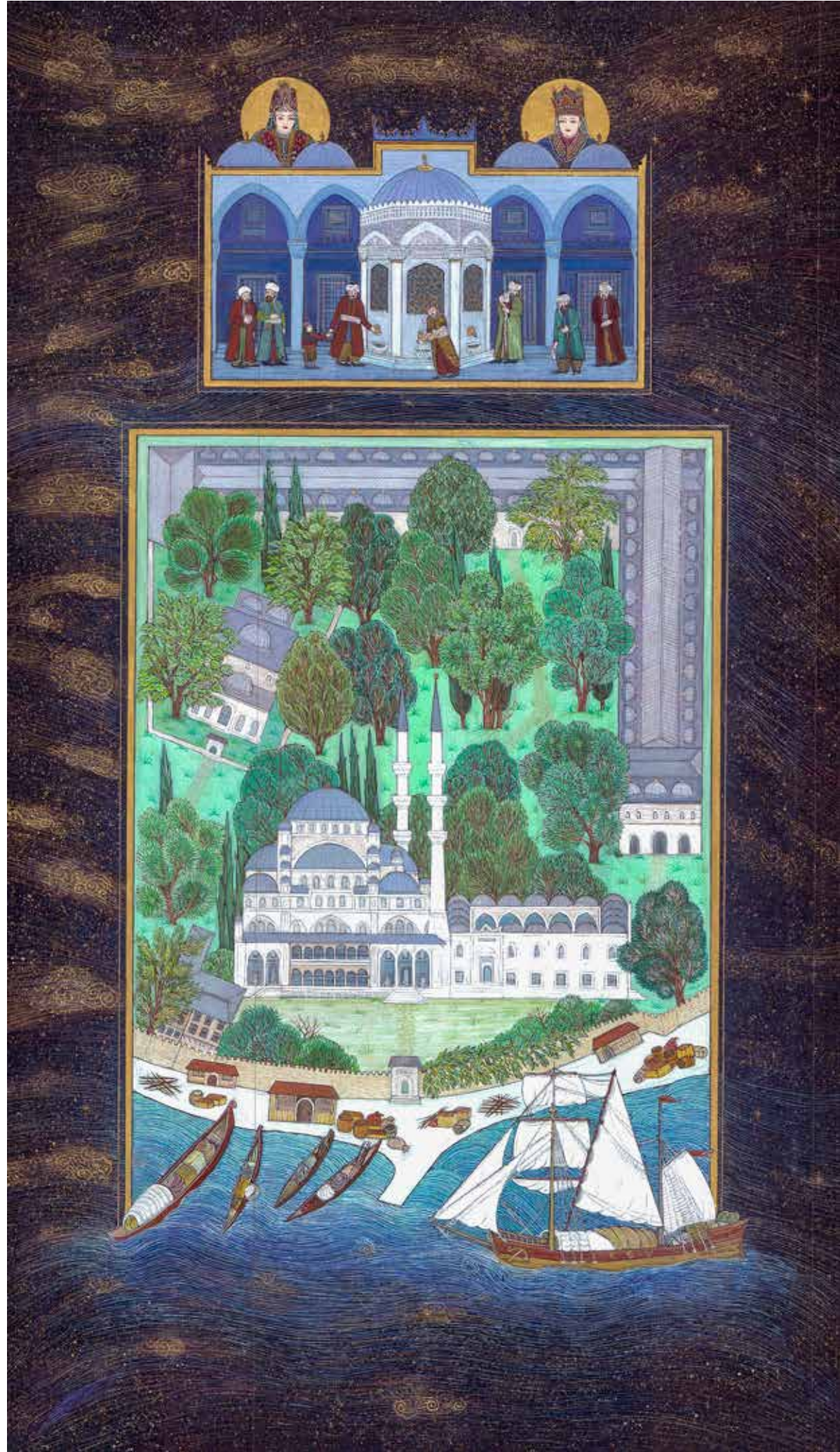

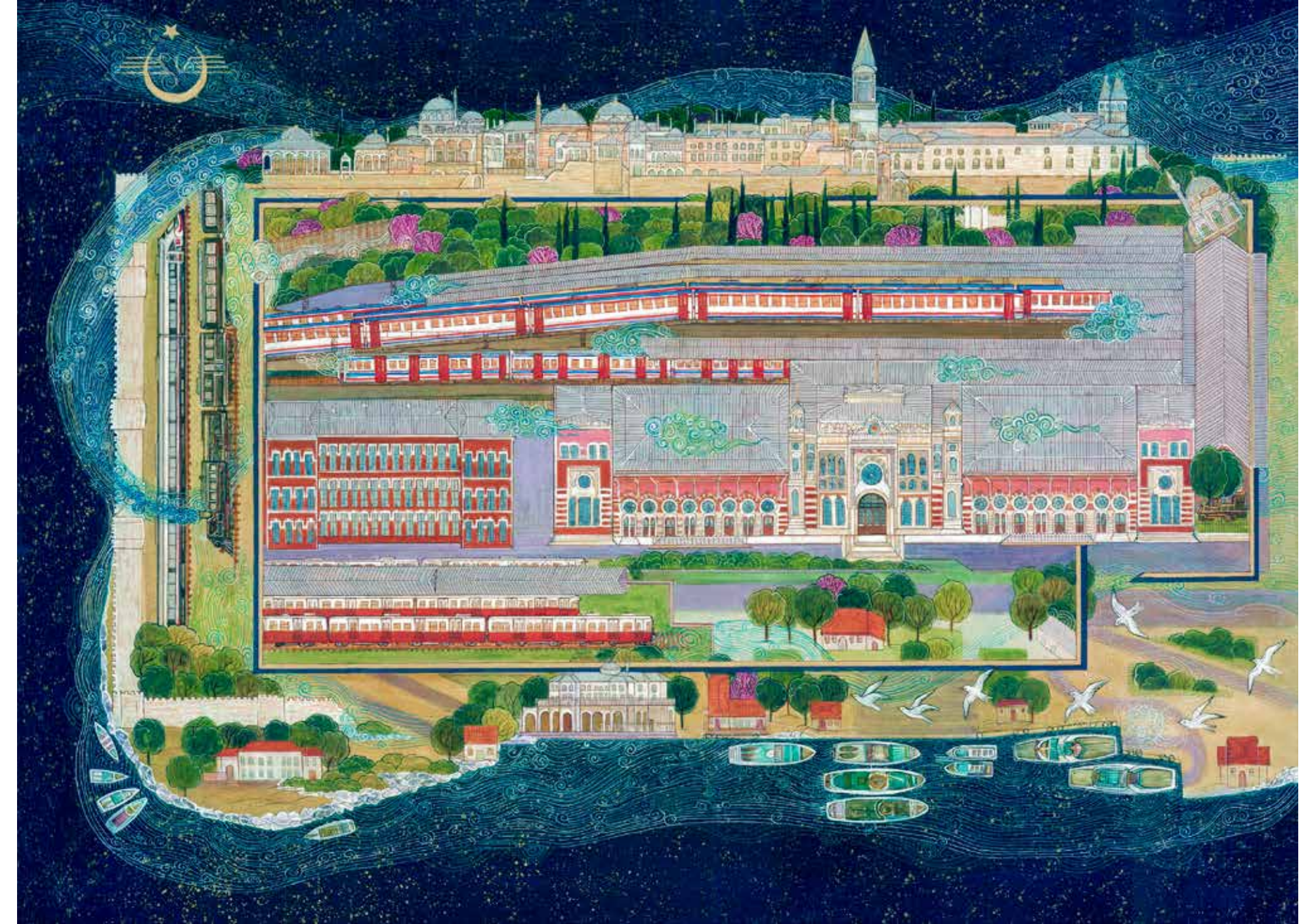
Emetullah Gülnuş Valide Sultan, 9 x 22 cm

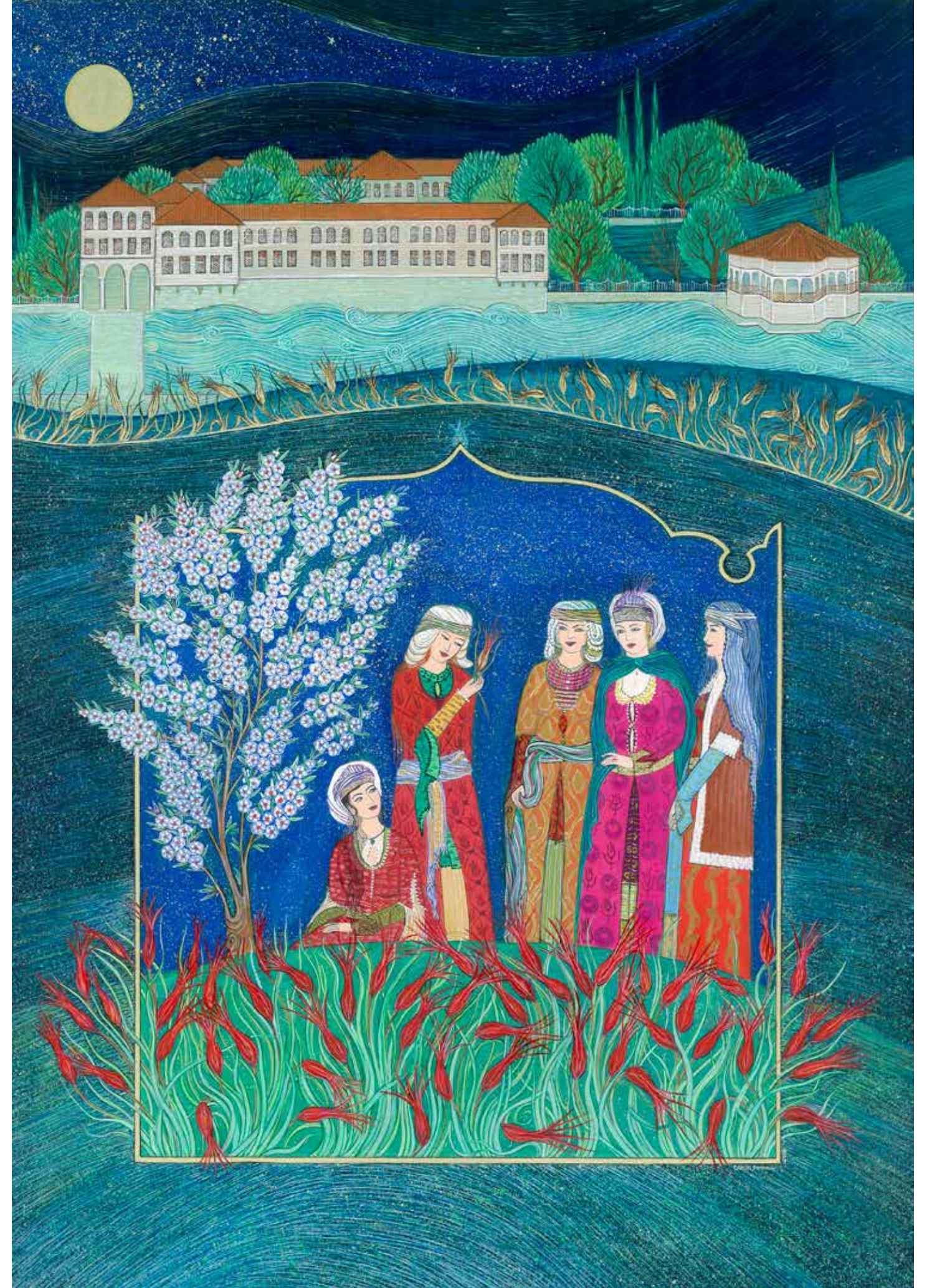
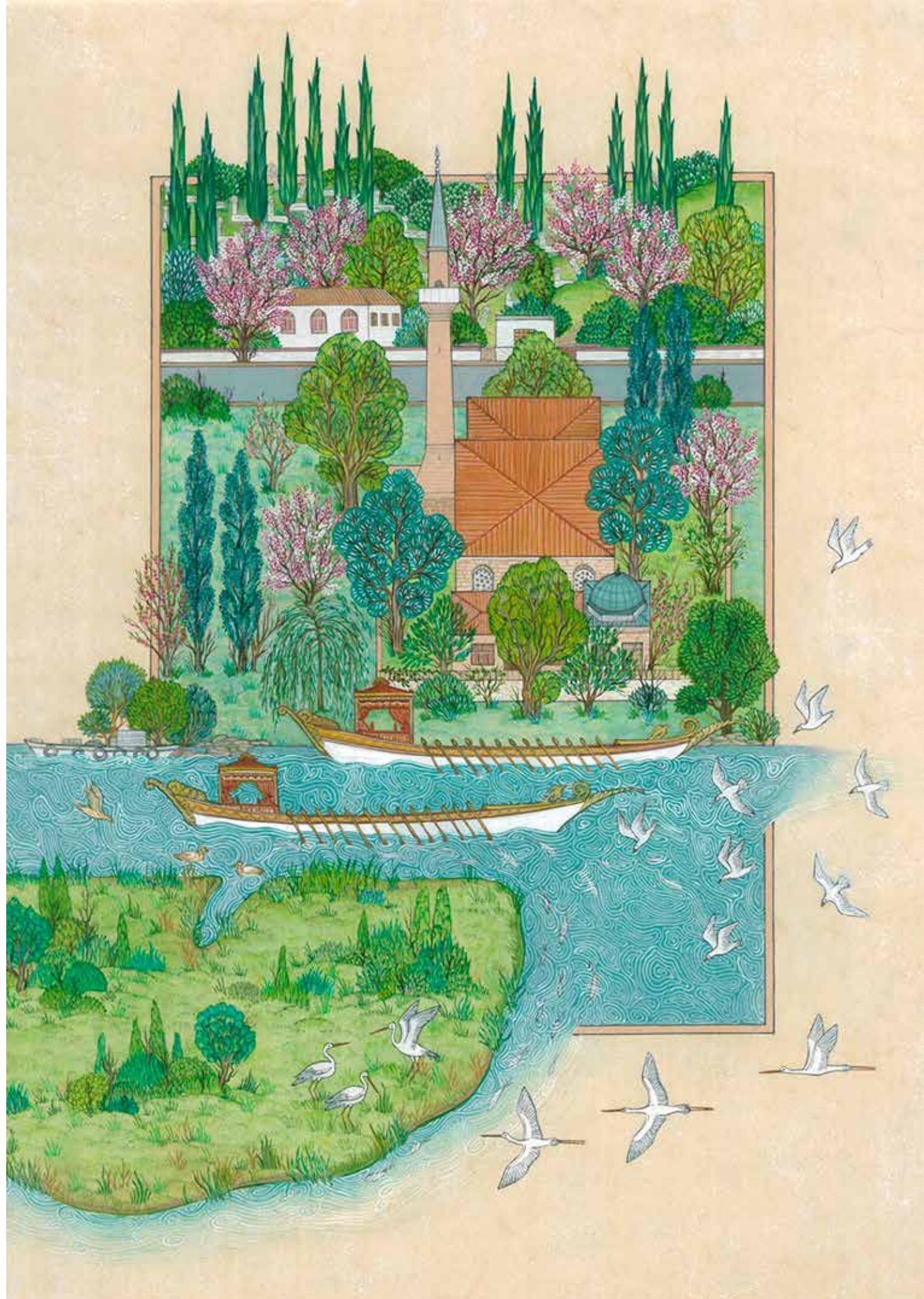
Mâh-Peyker Kösem Valide Sultan, 9 x 22 cm

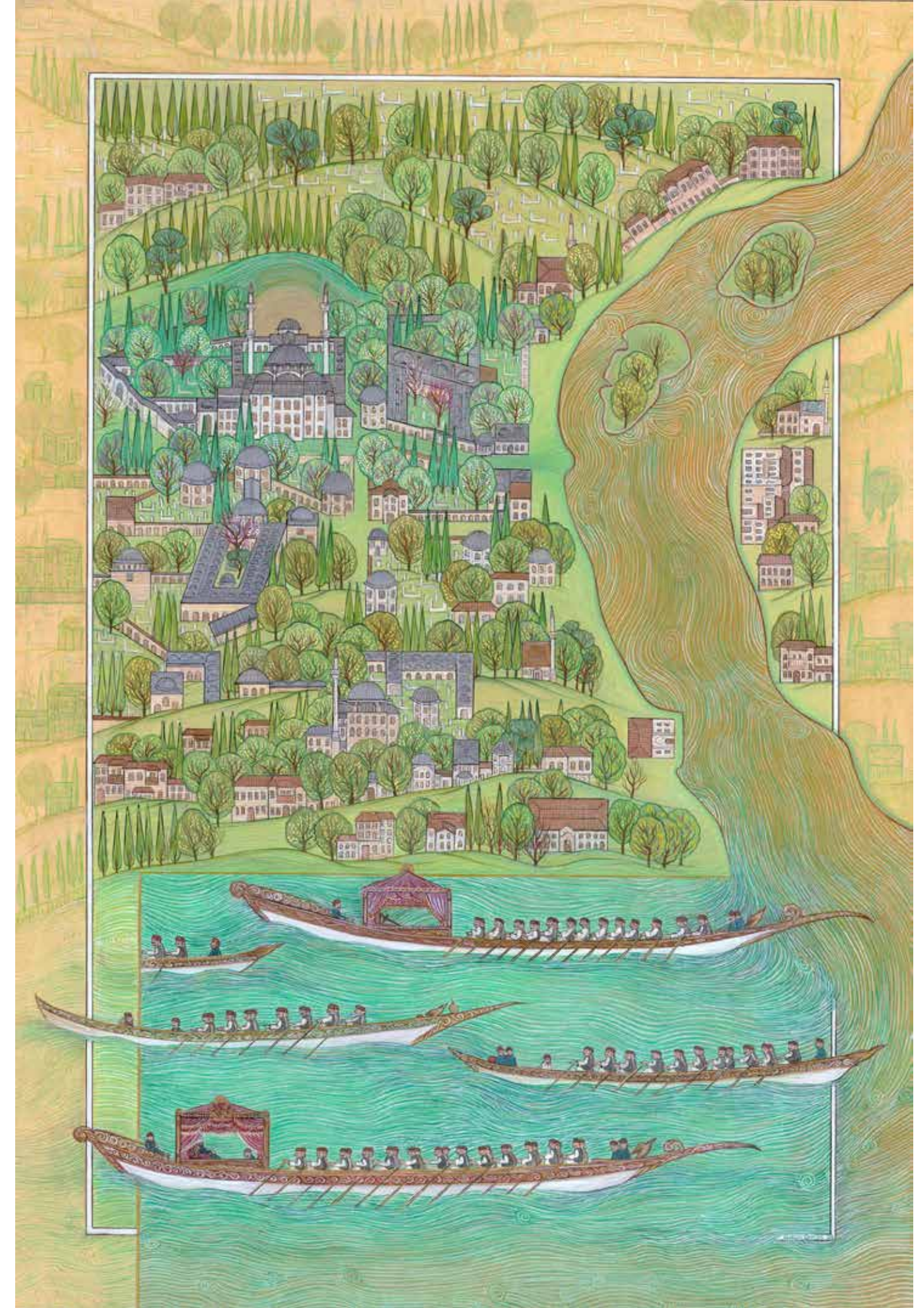
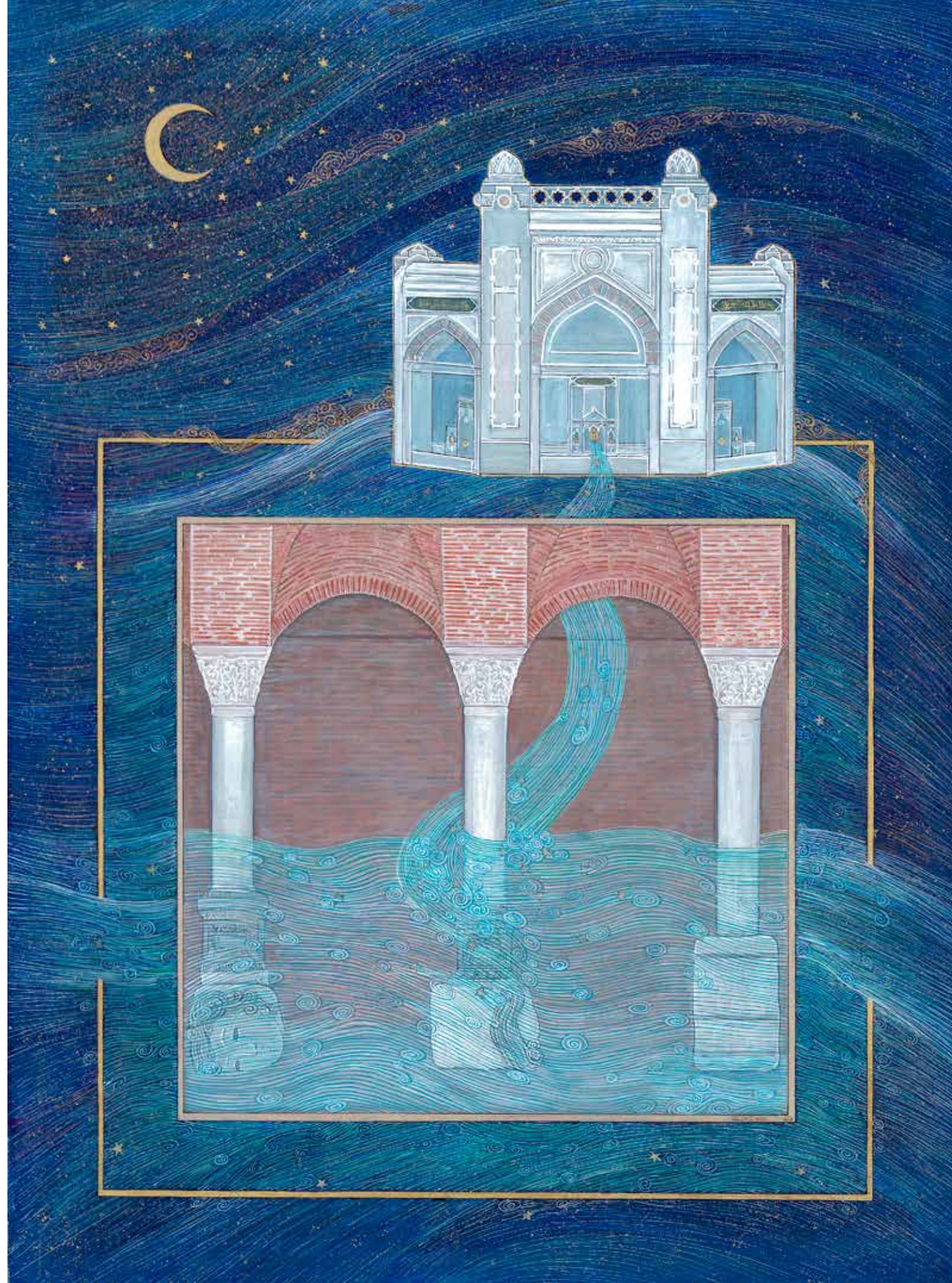

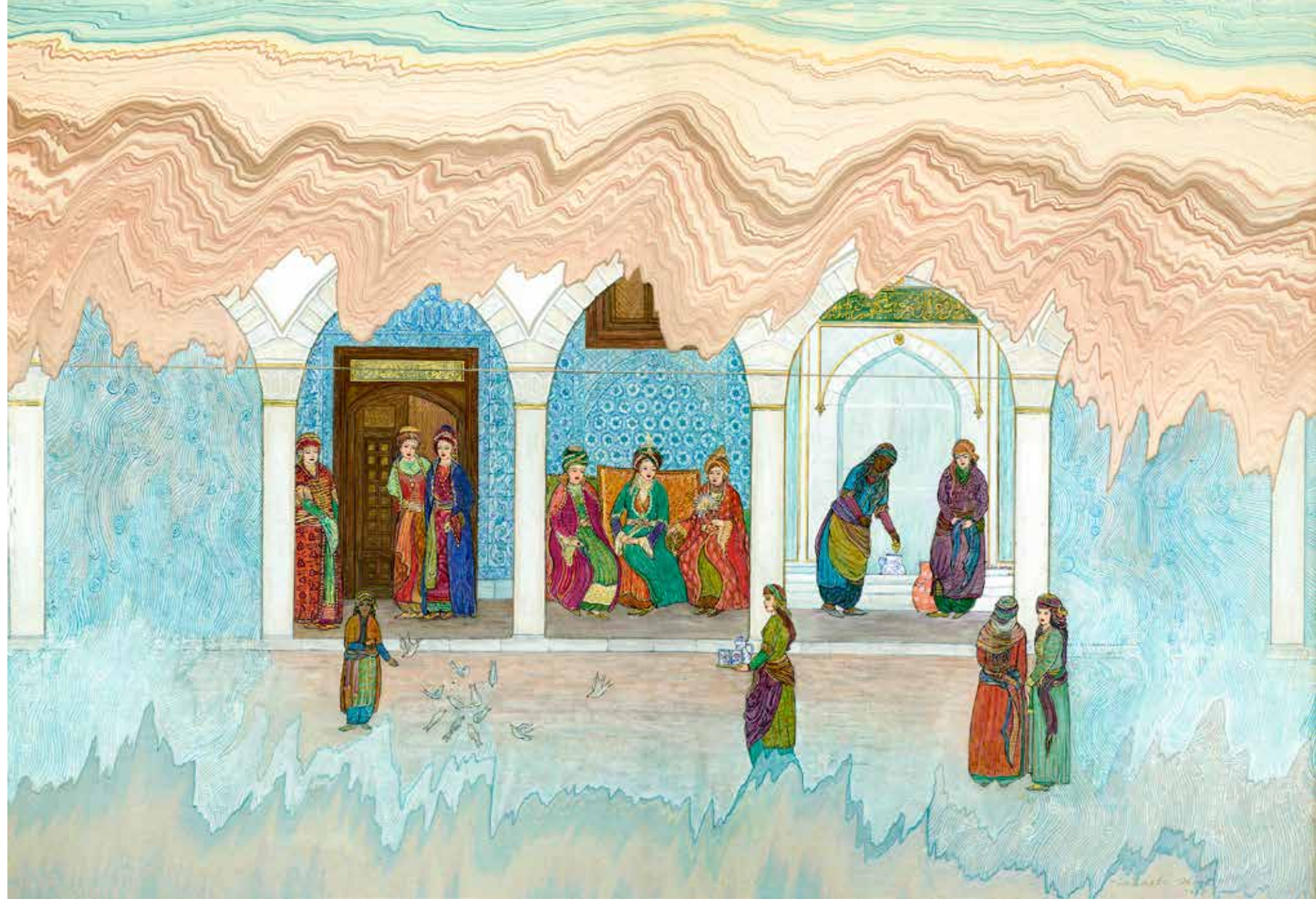

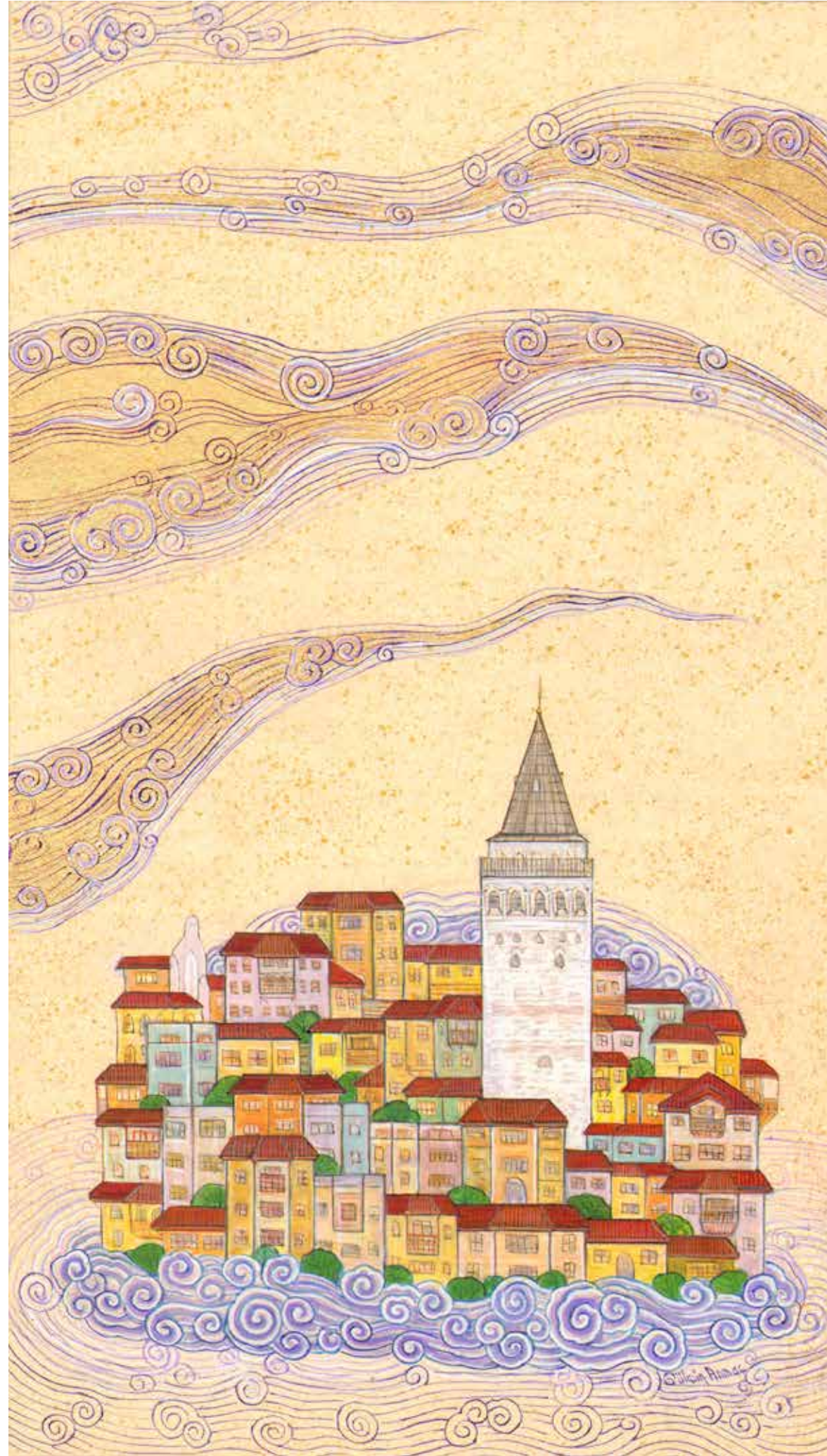

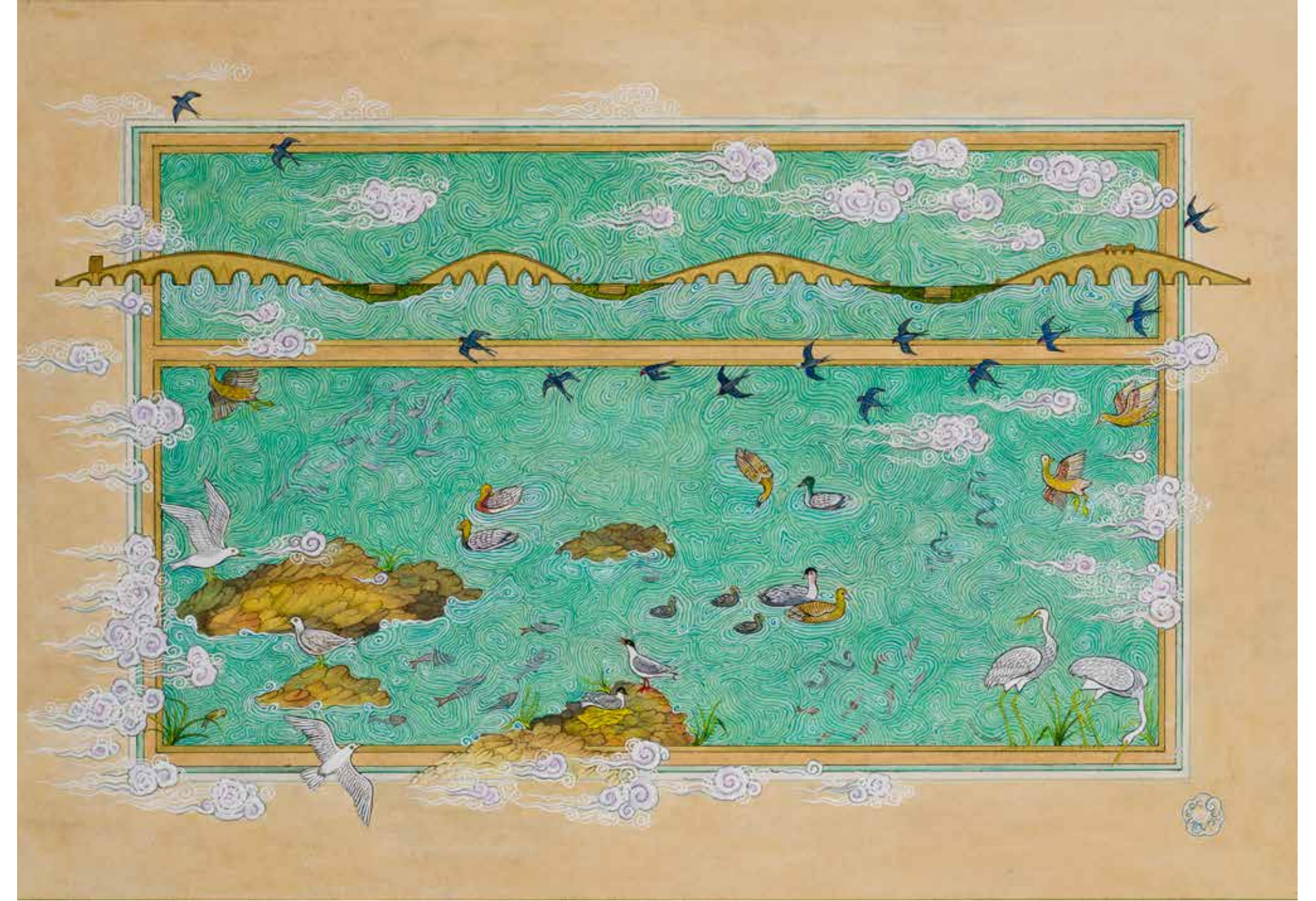

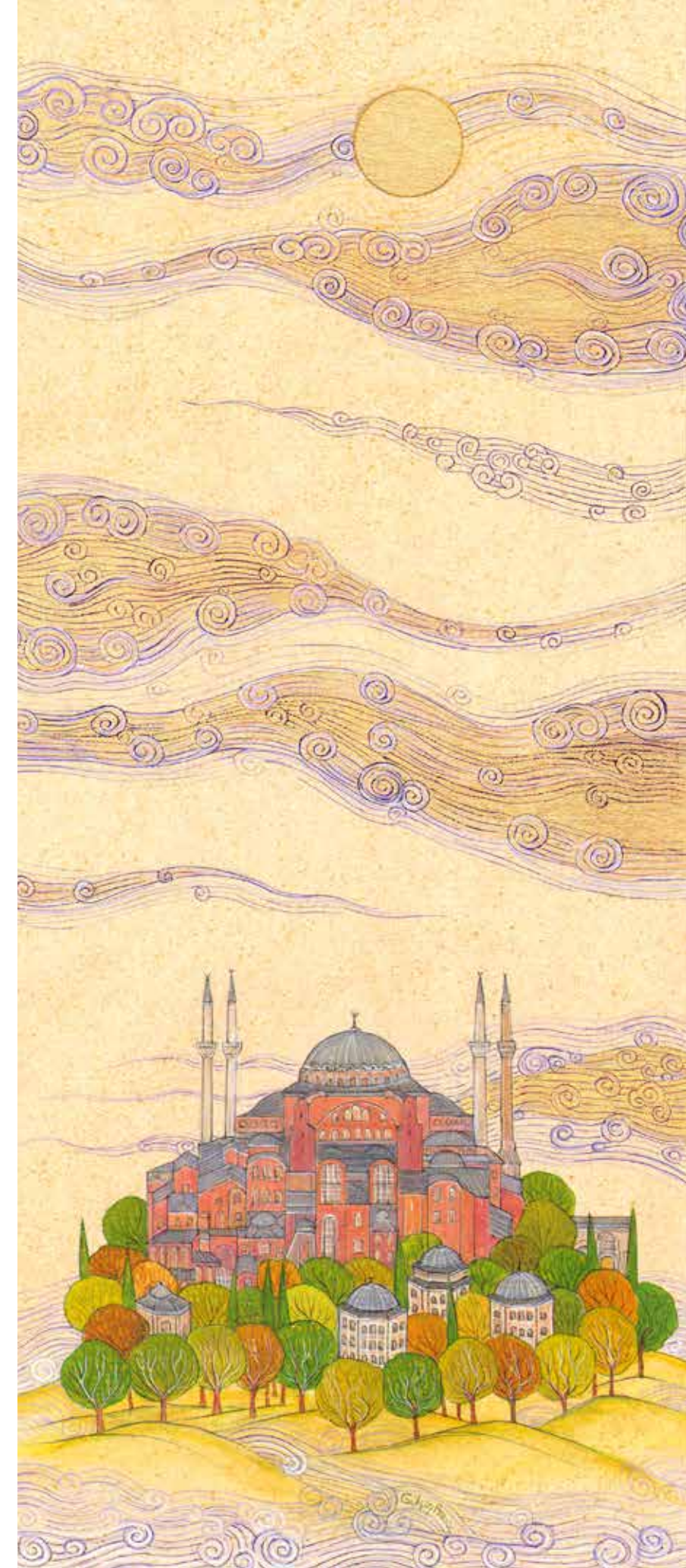
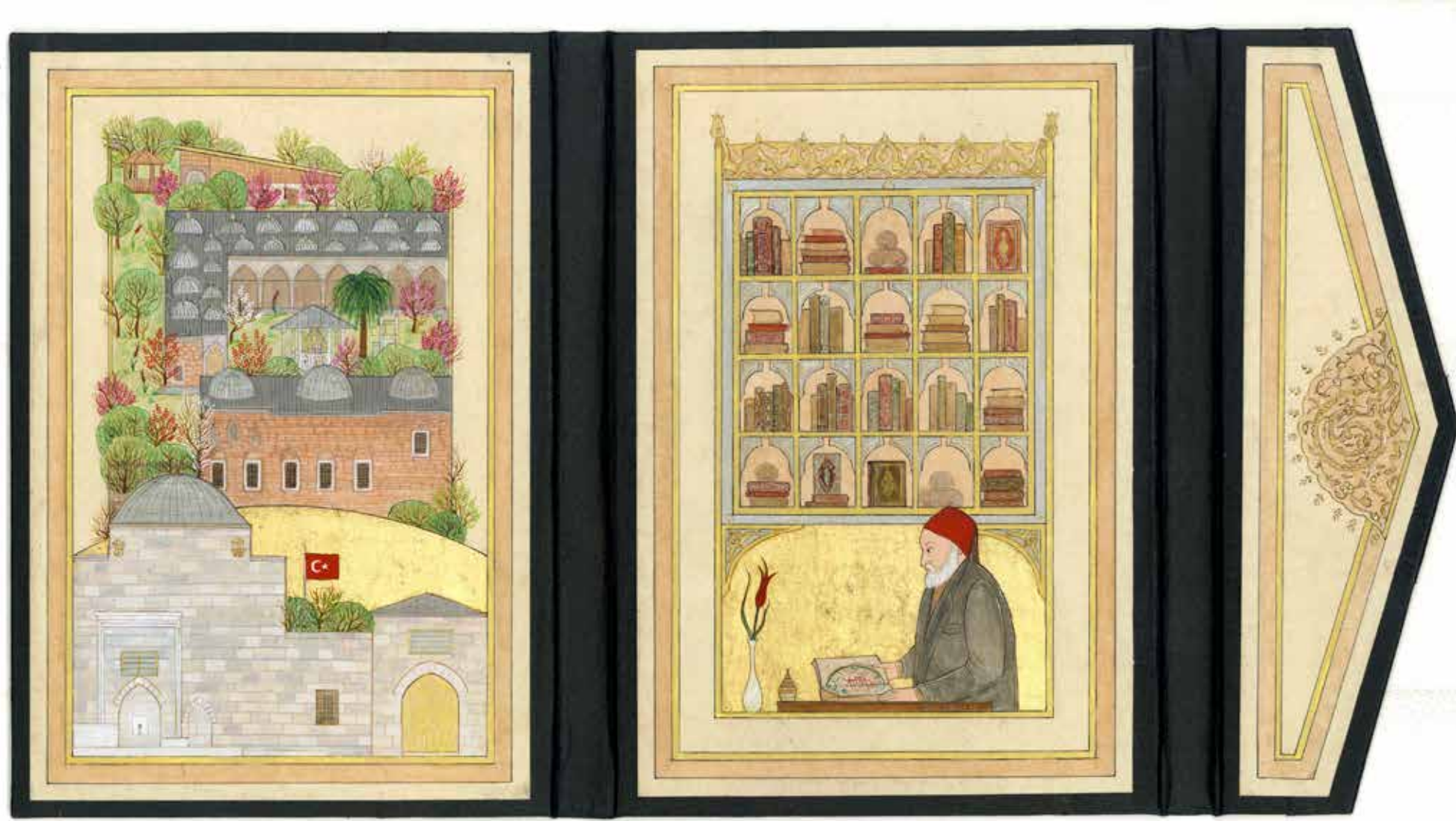

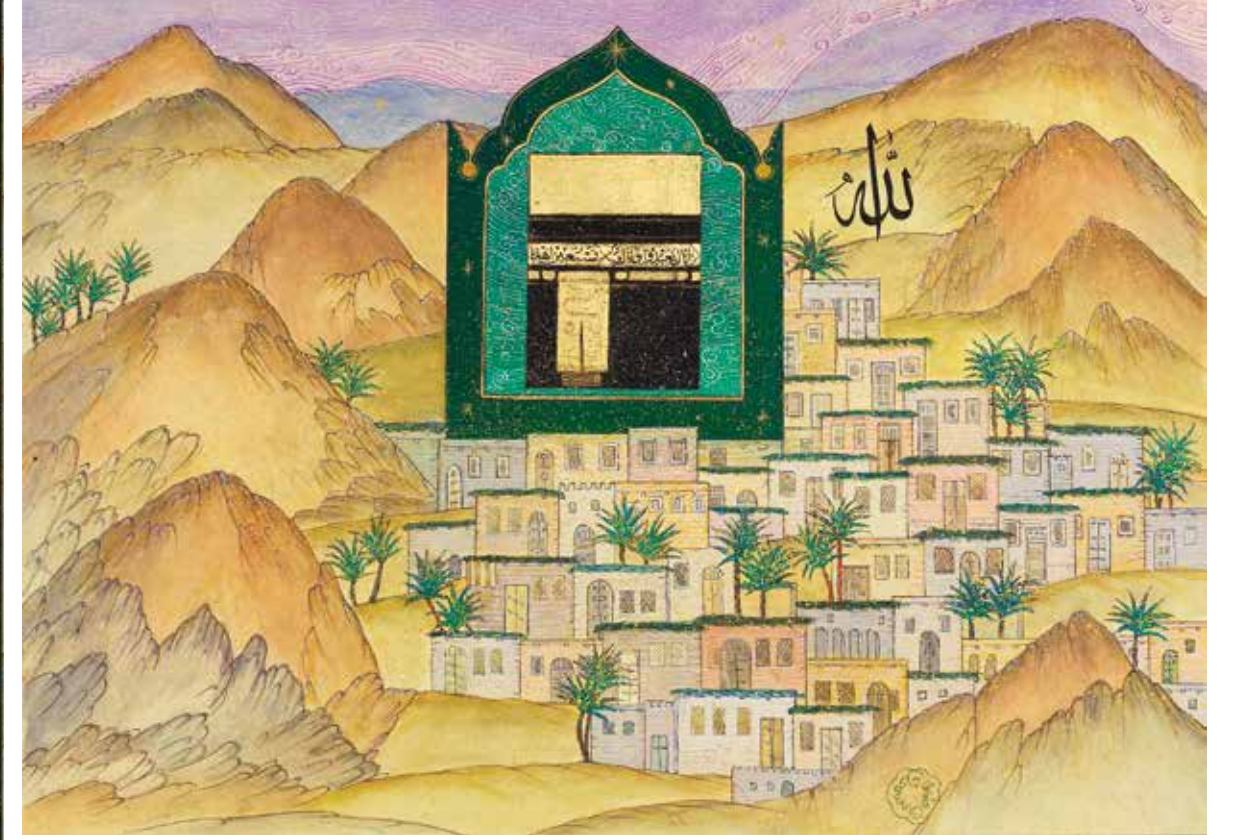
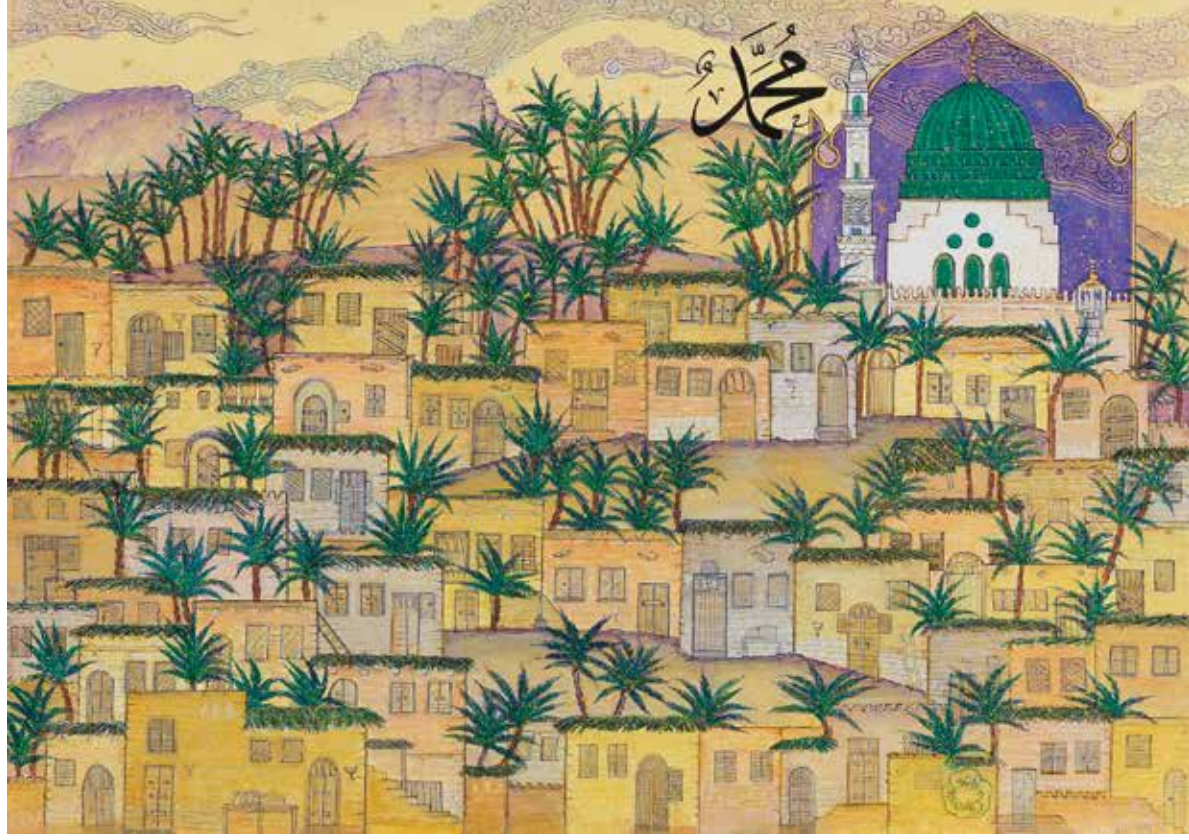

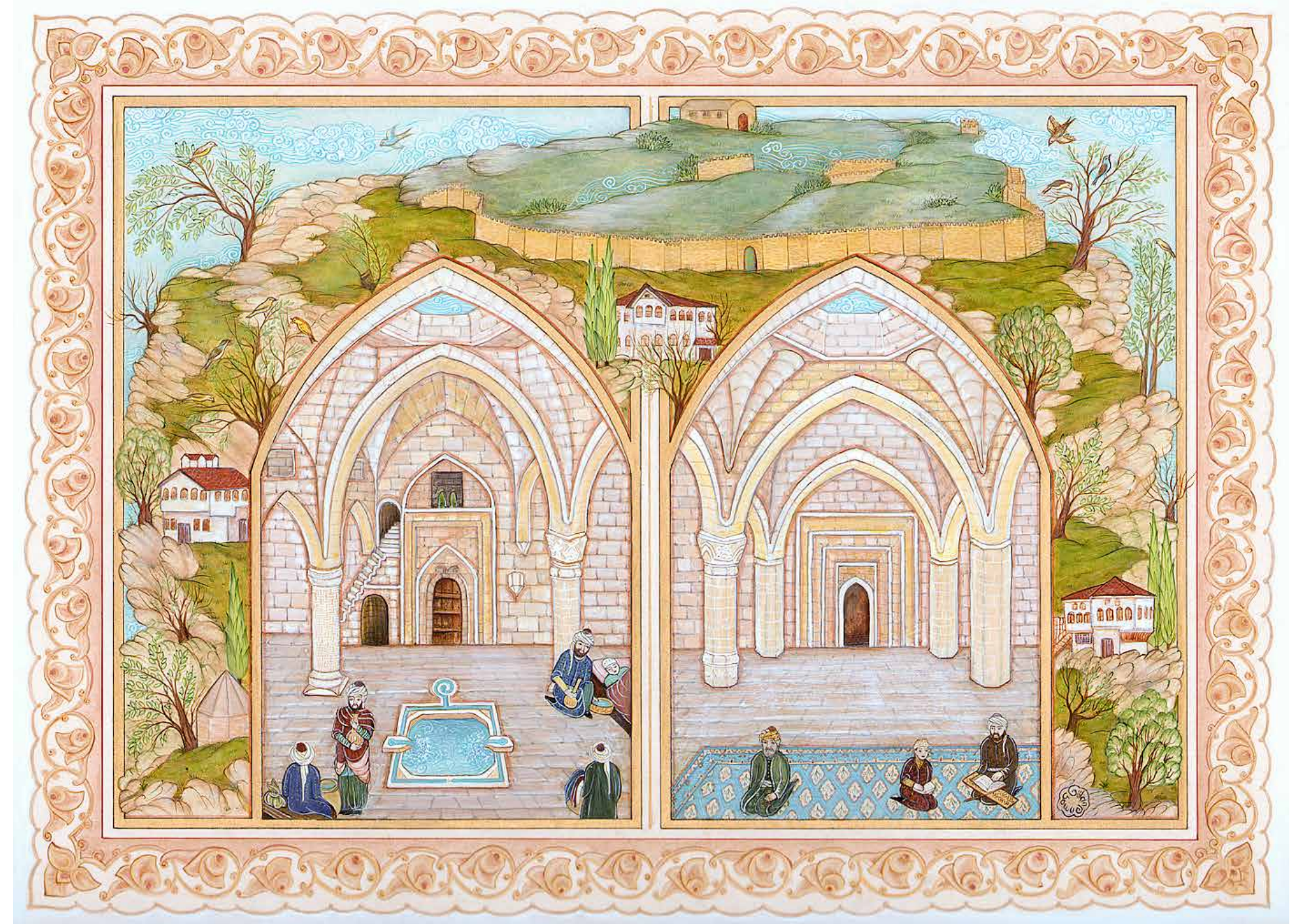

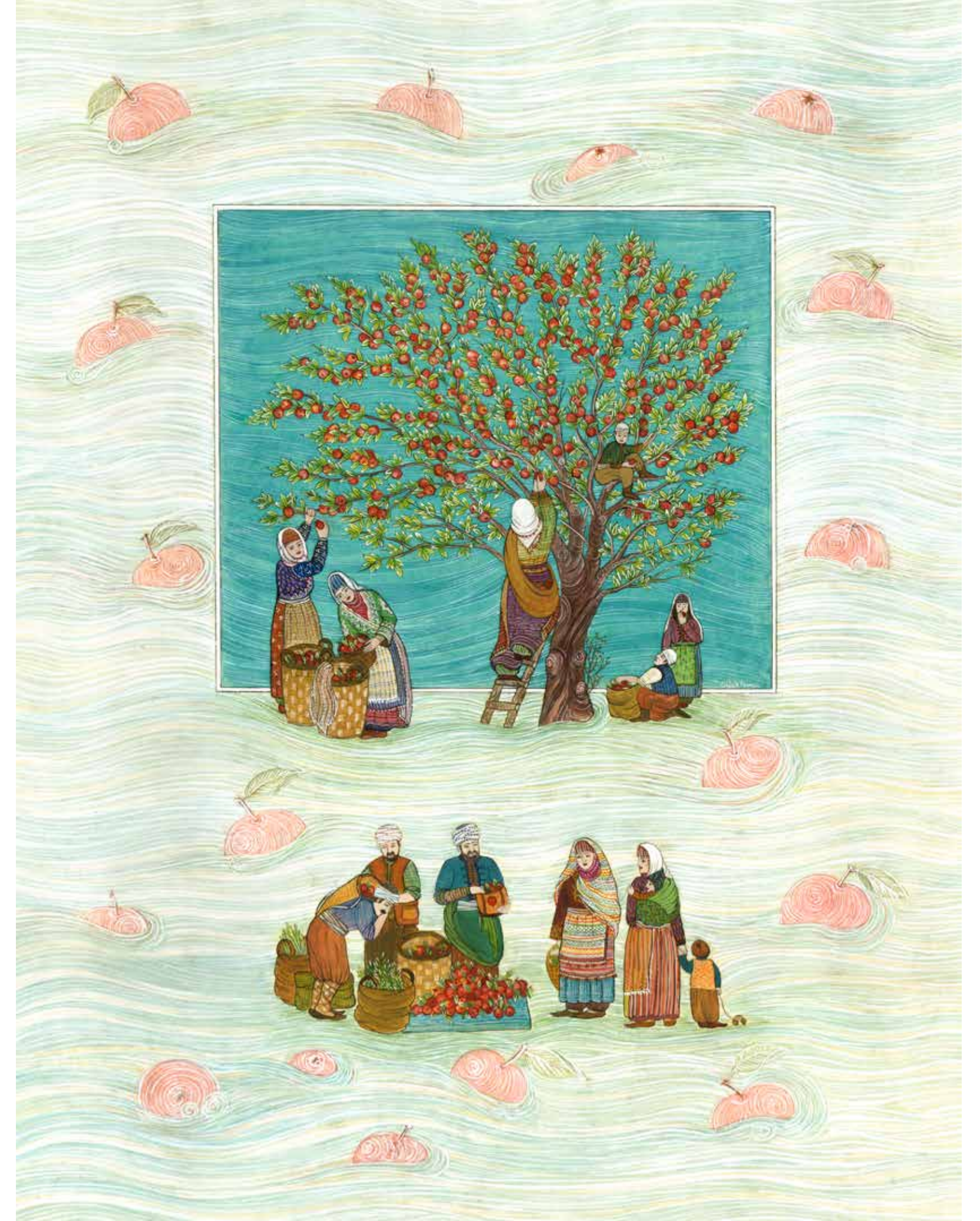
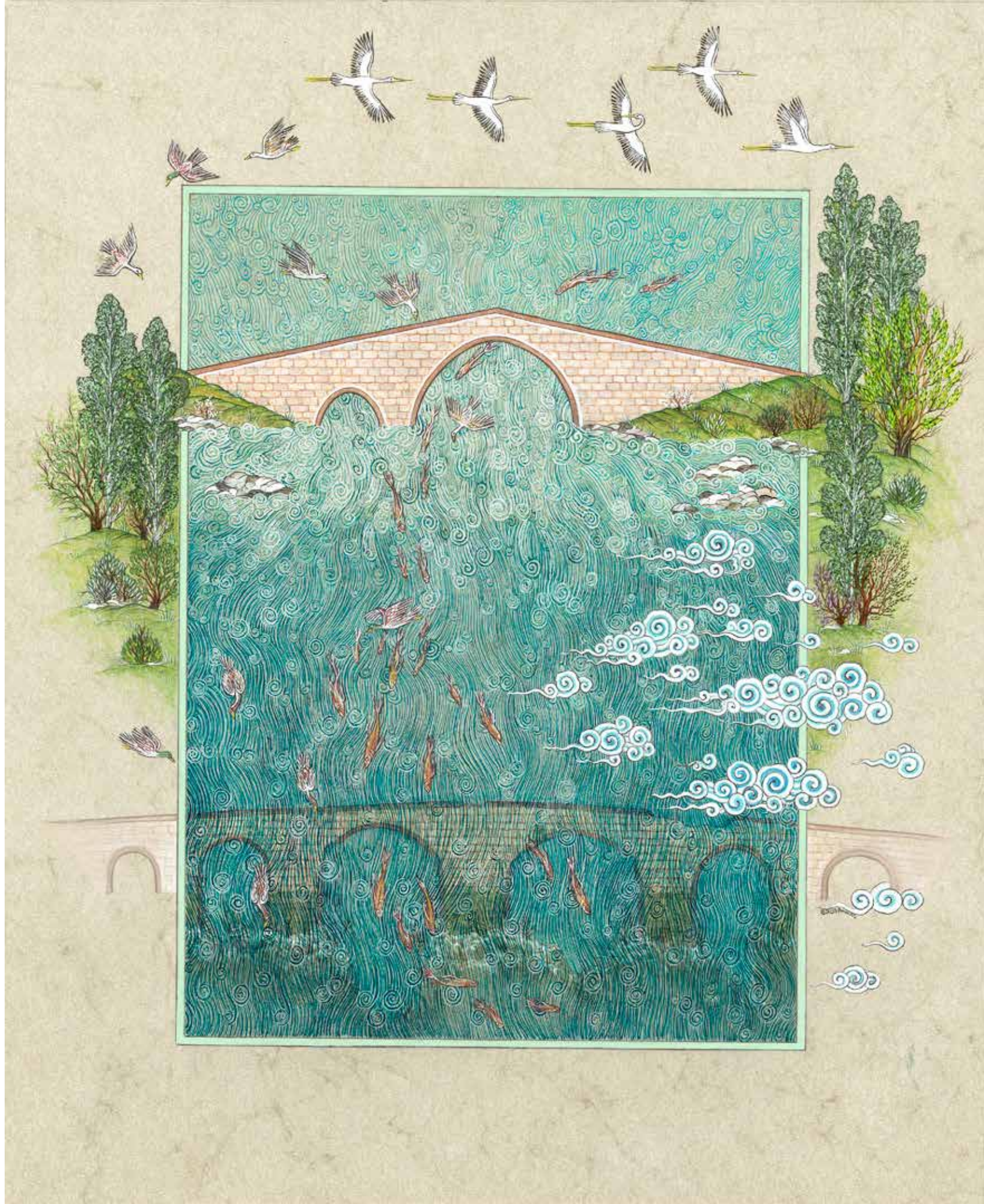

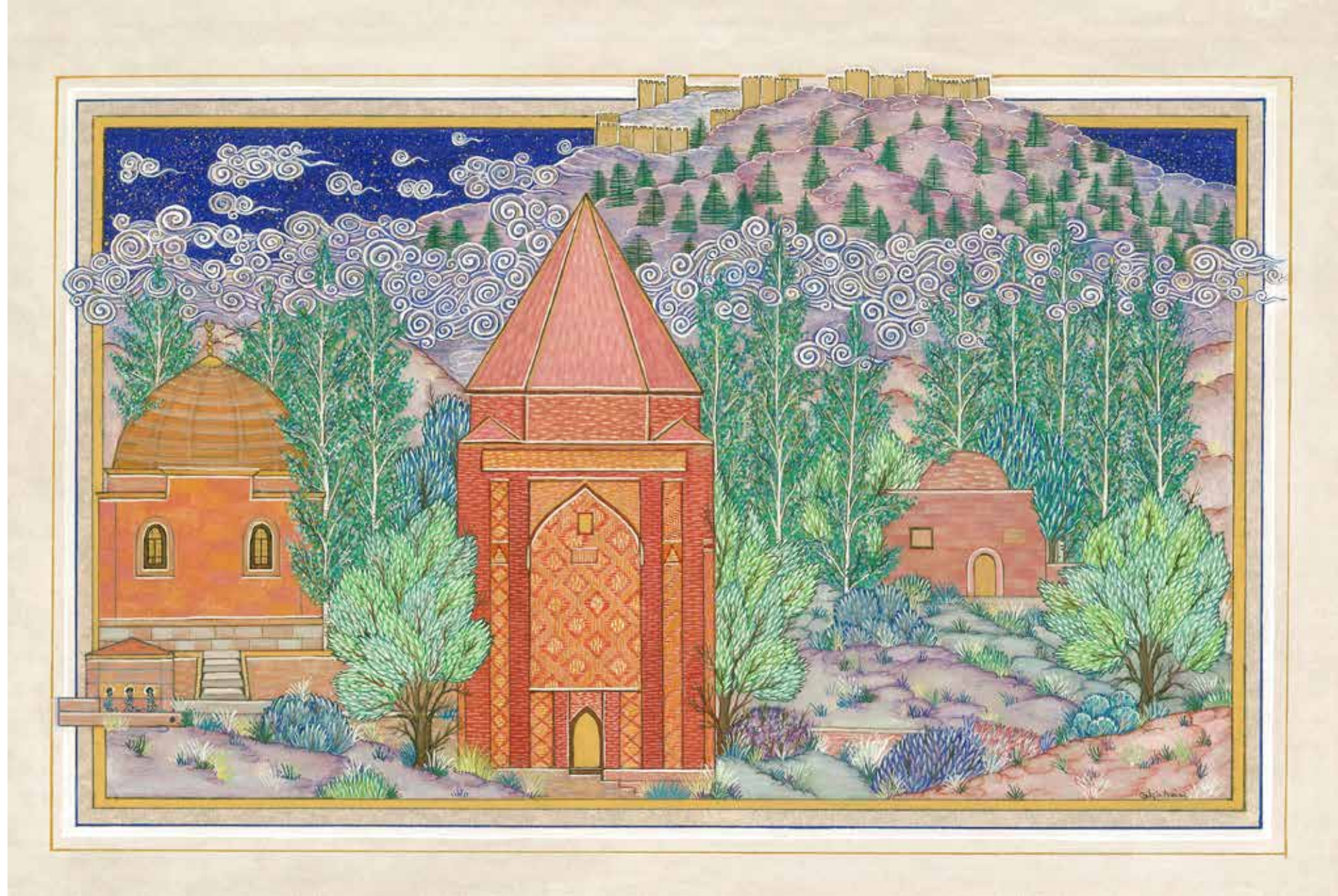

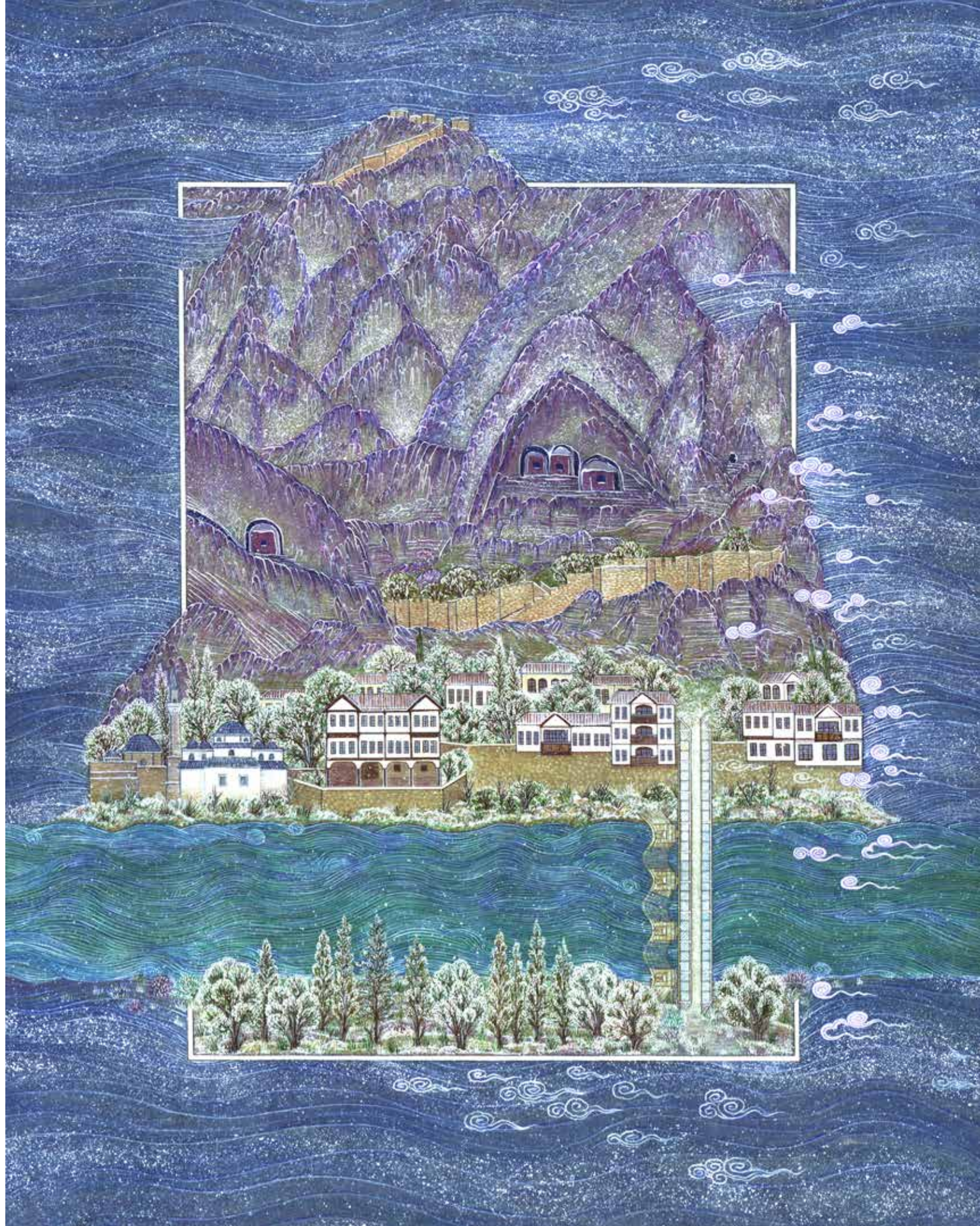

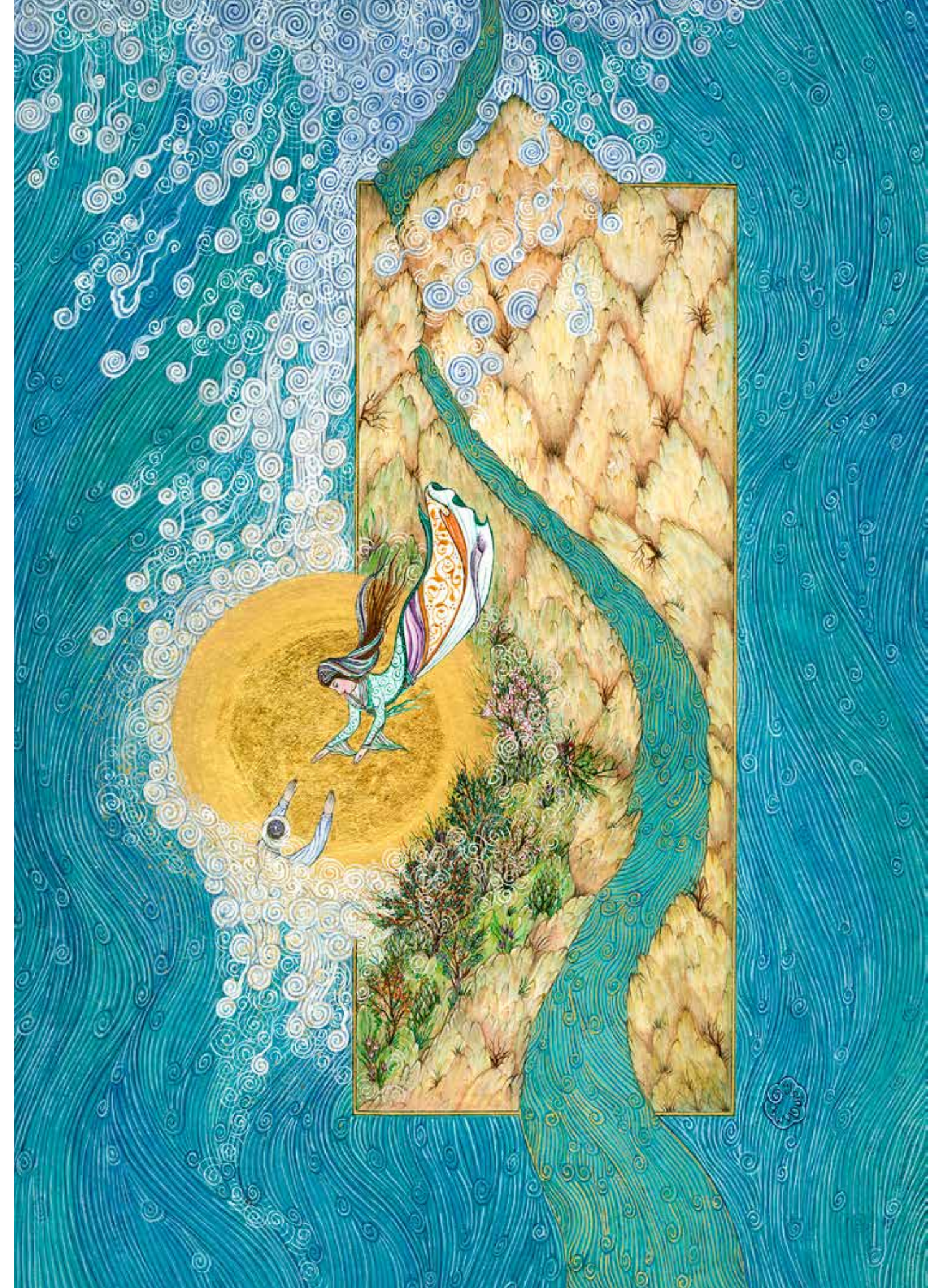

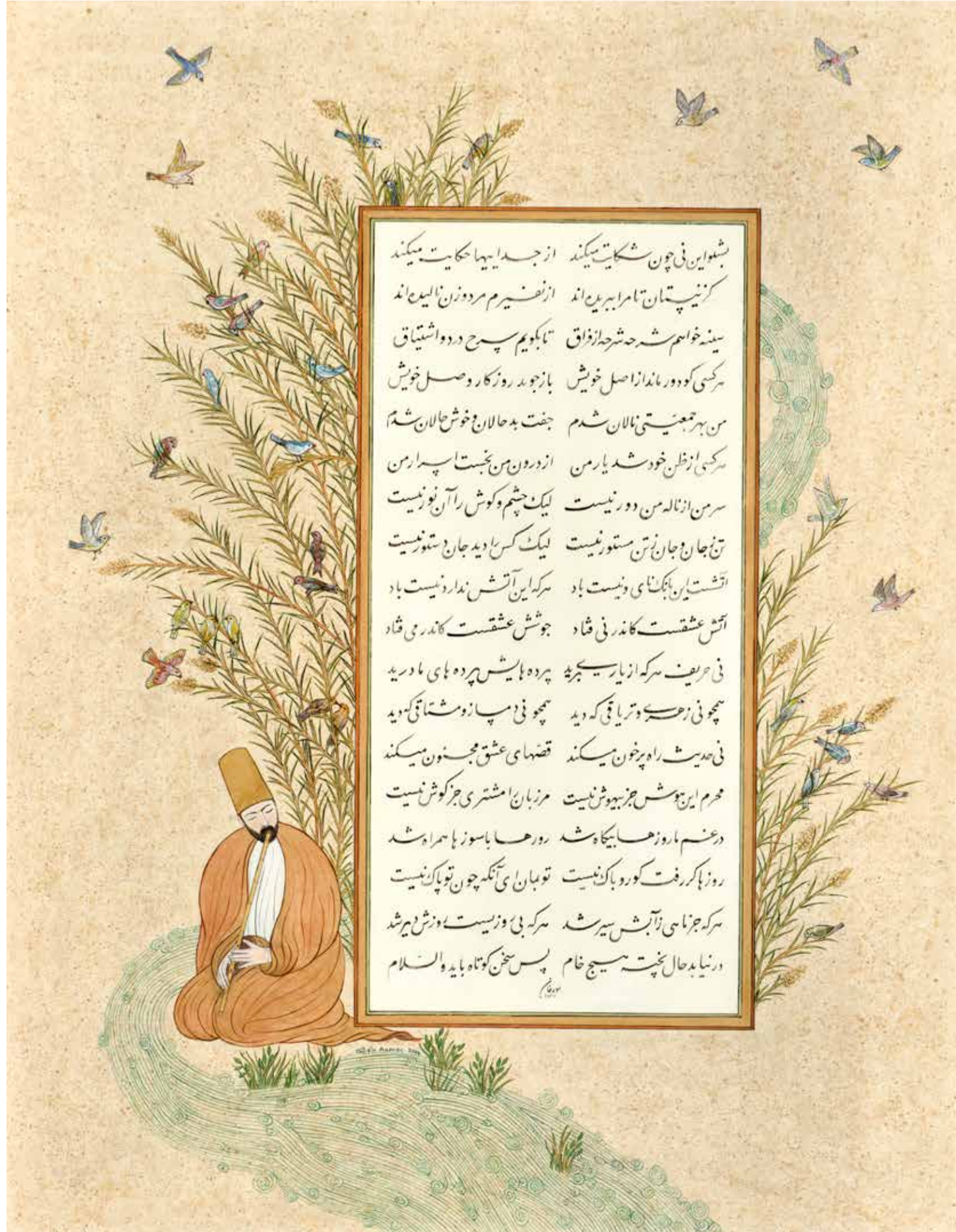

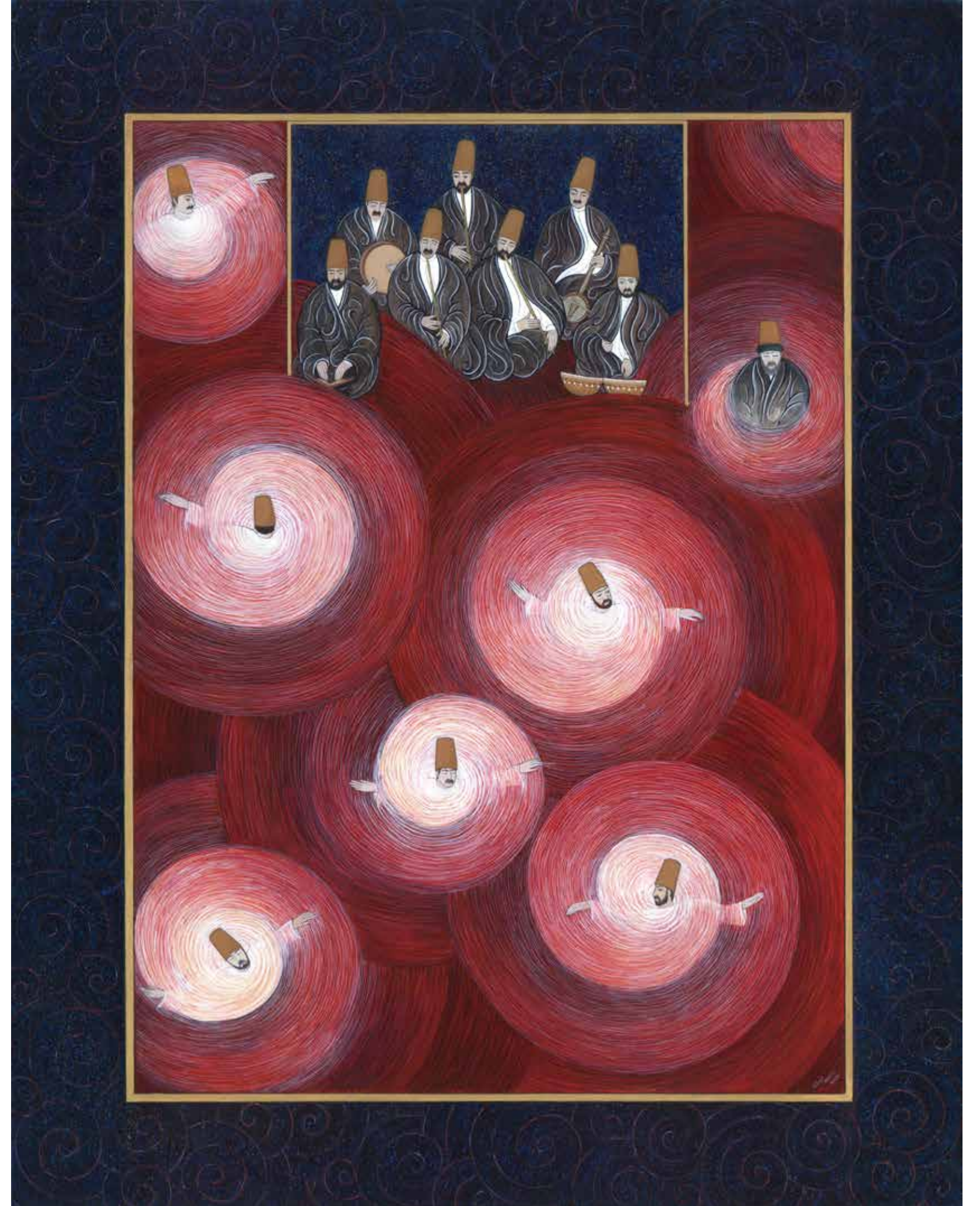
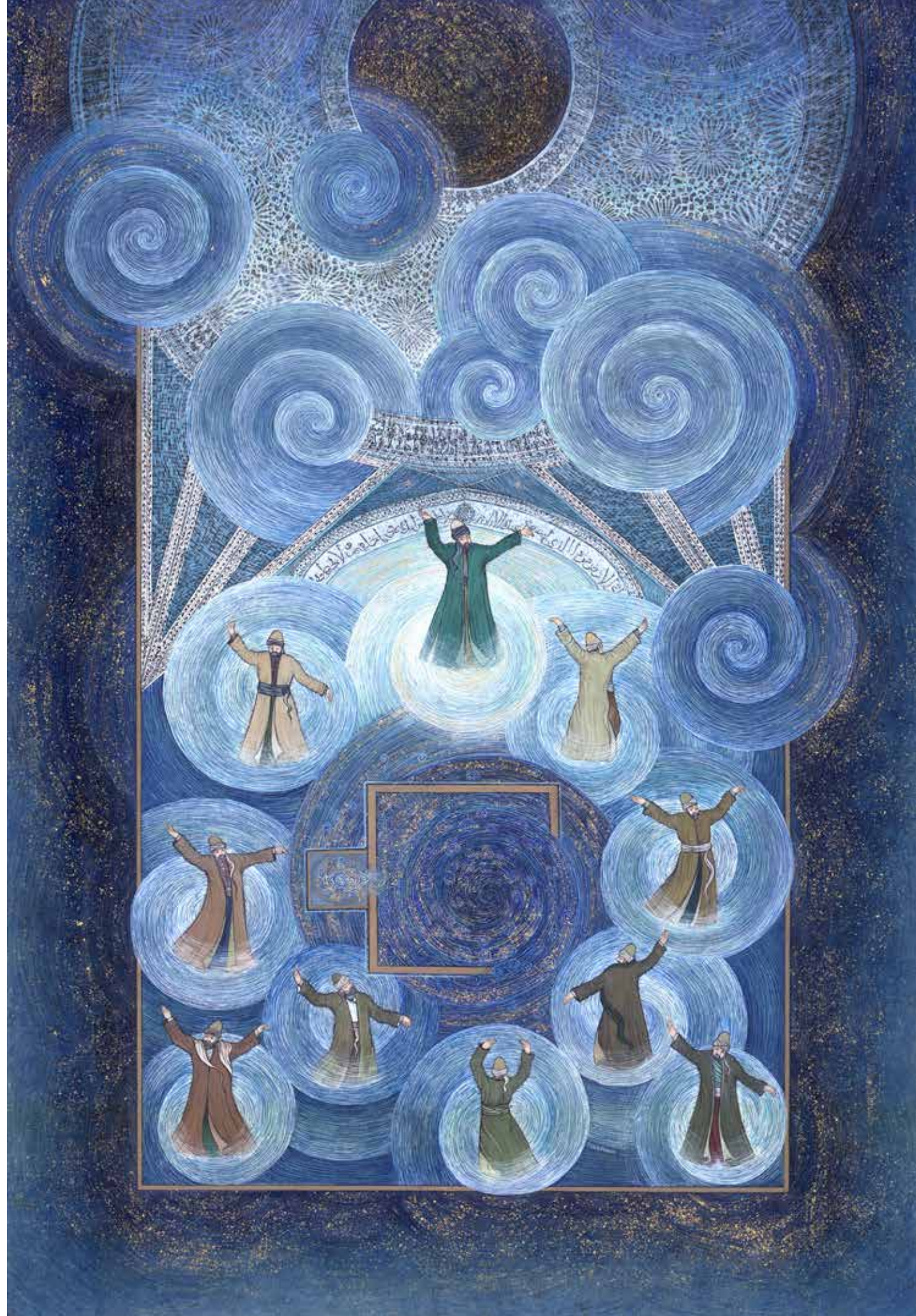

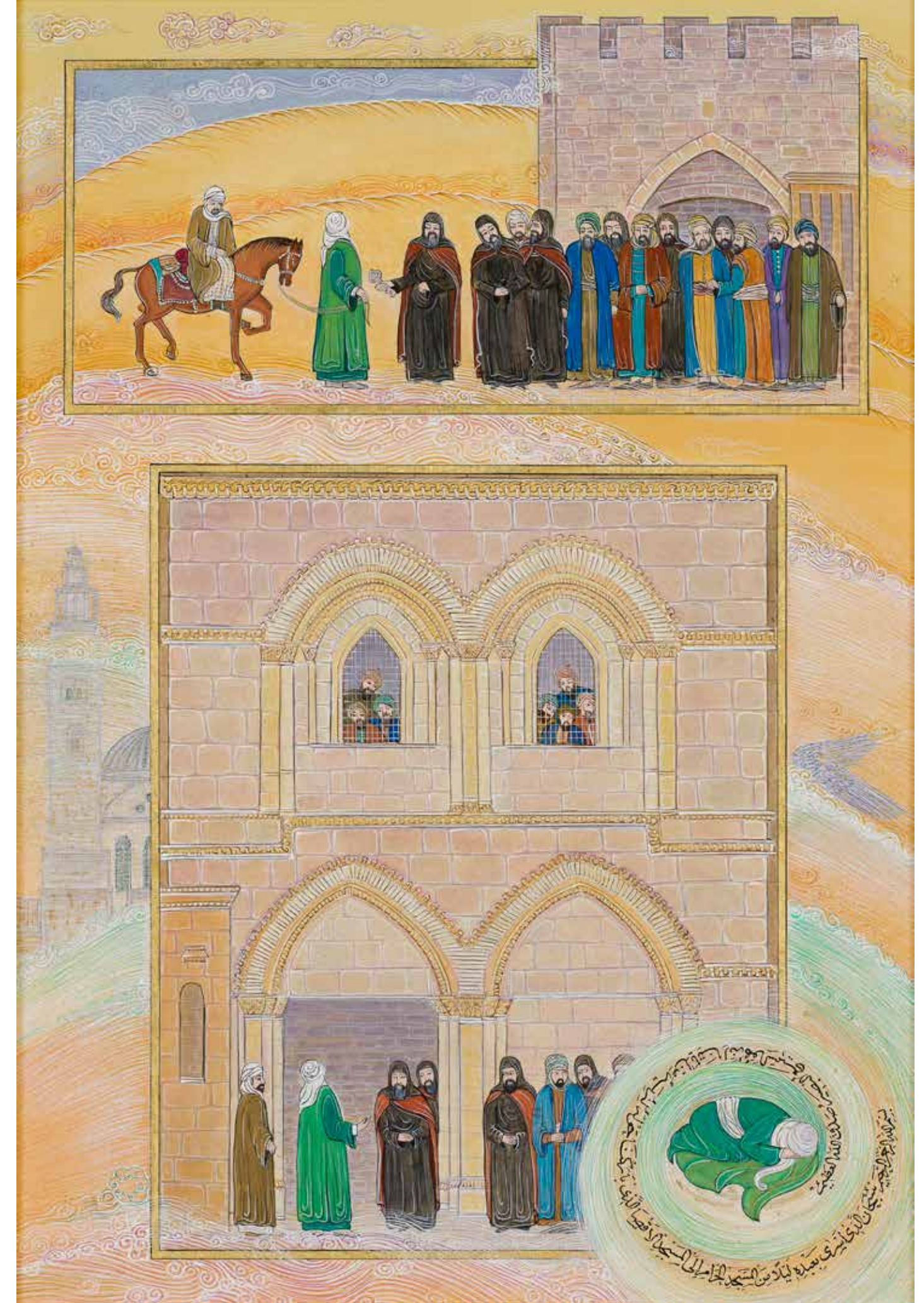

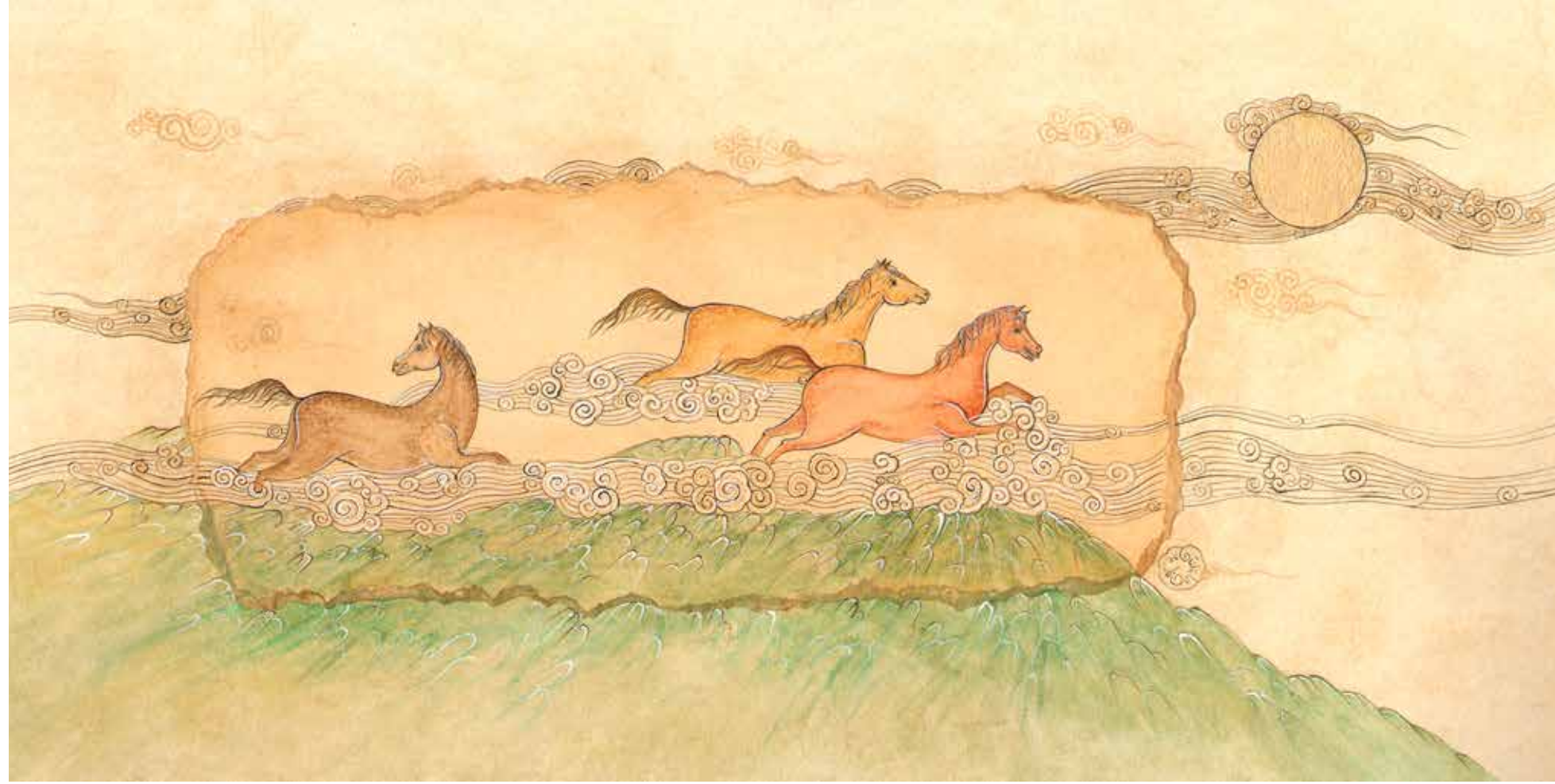

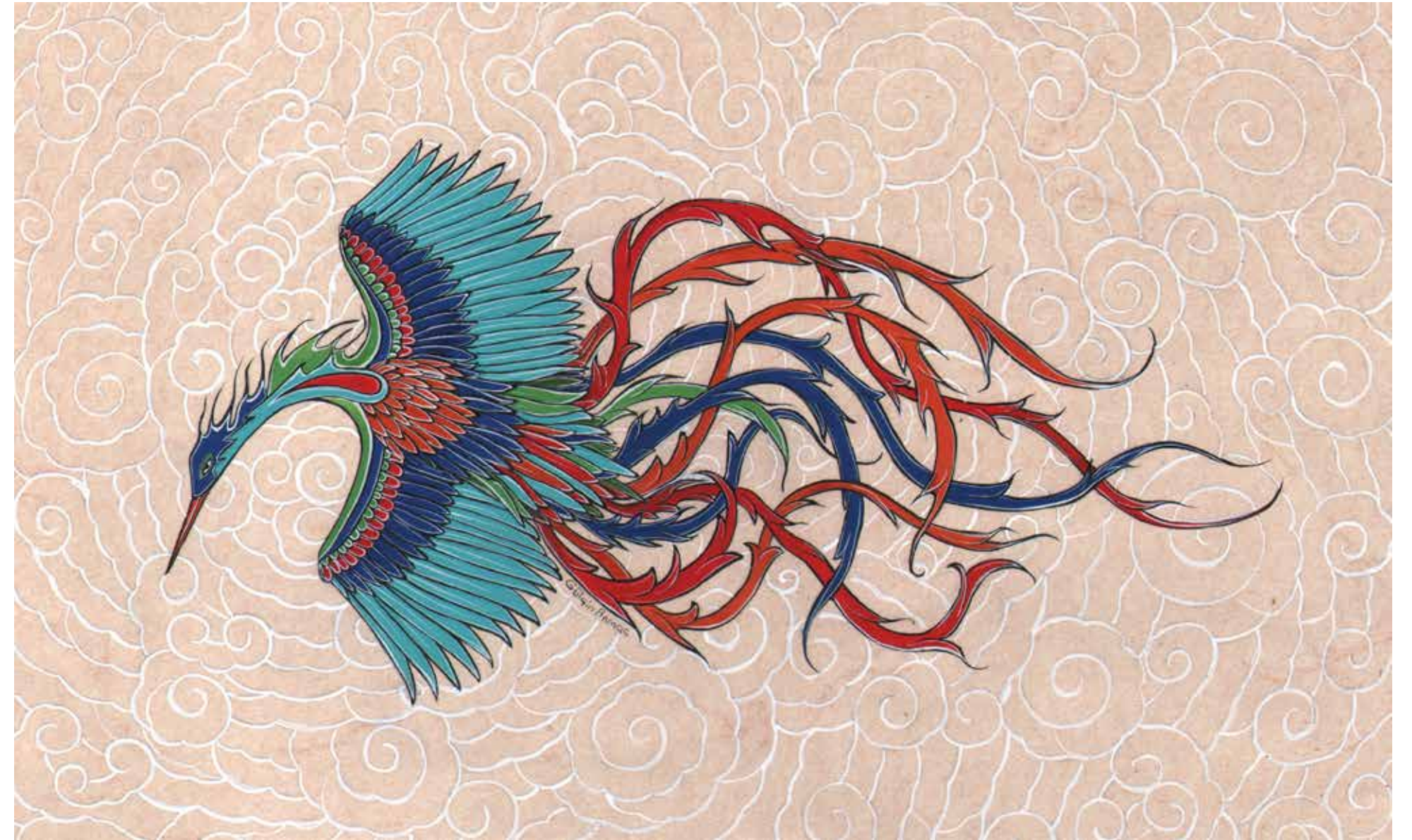

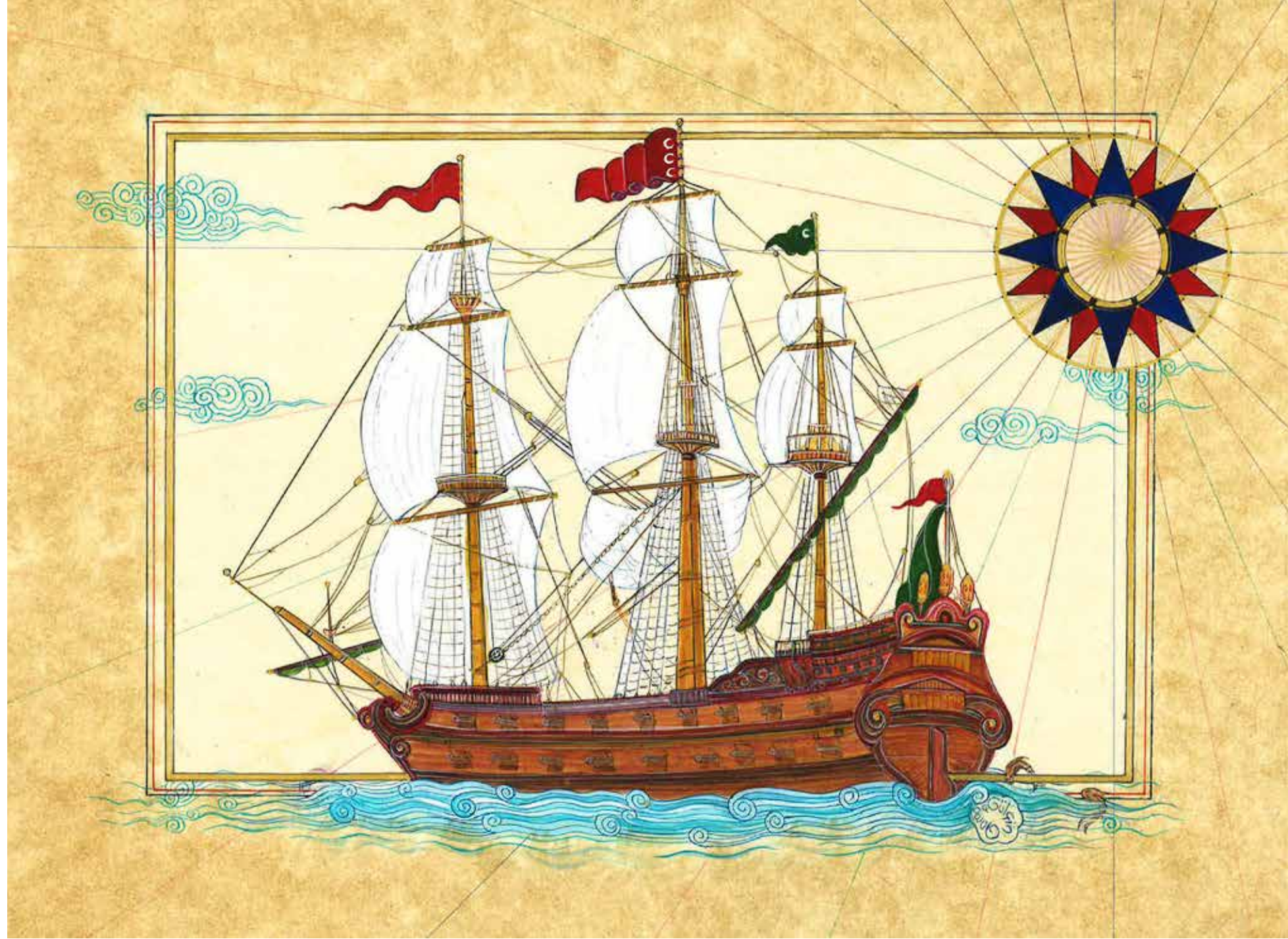

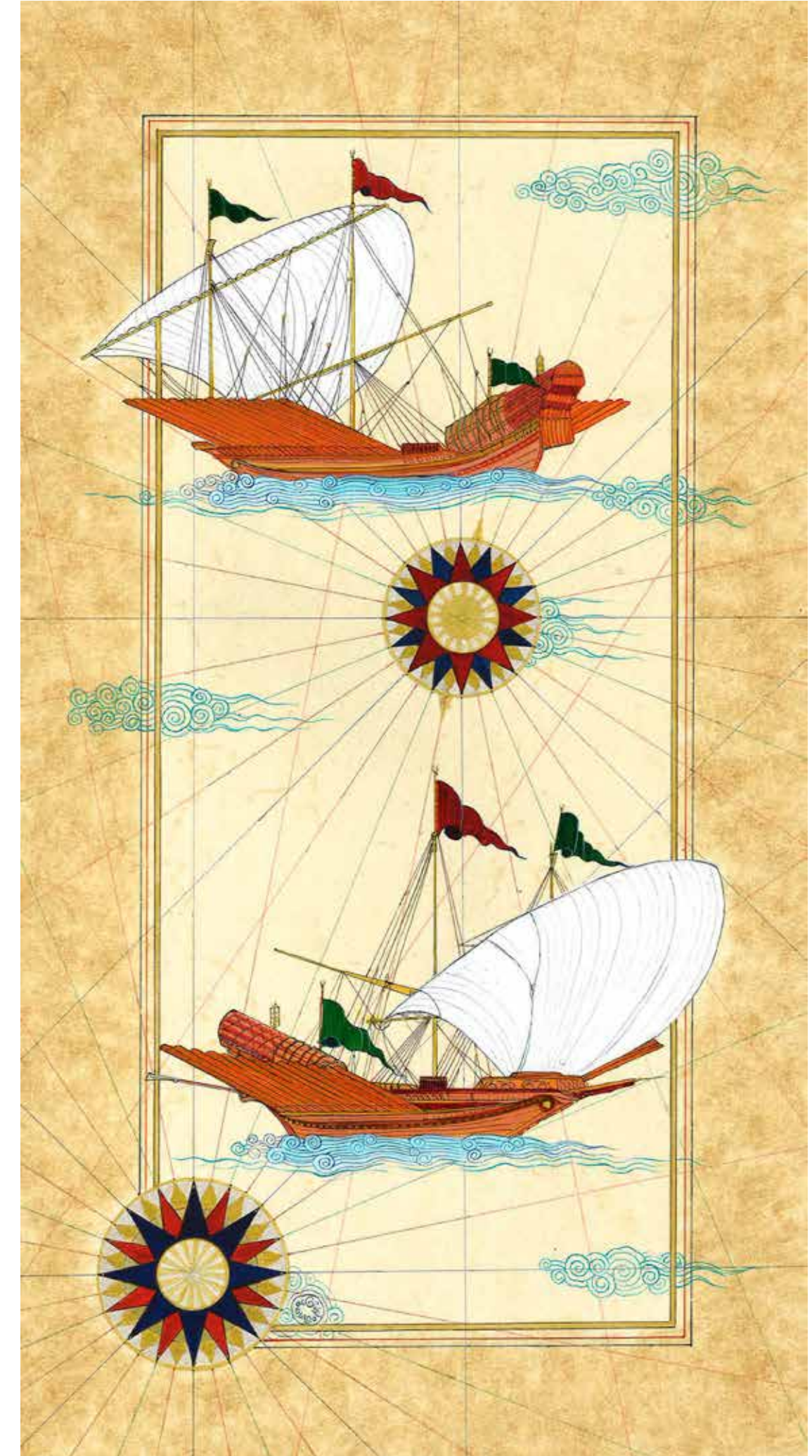
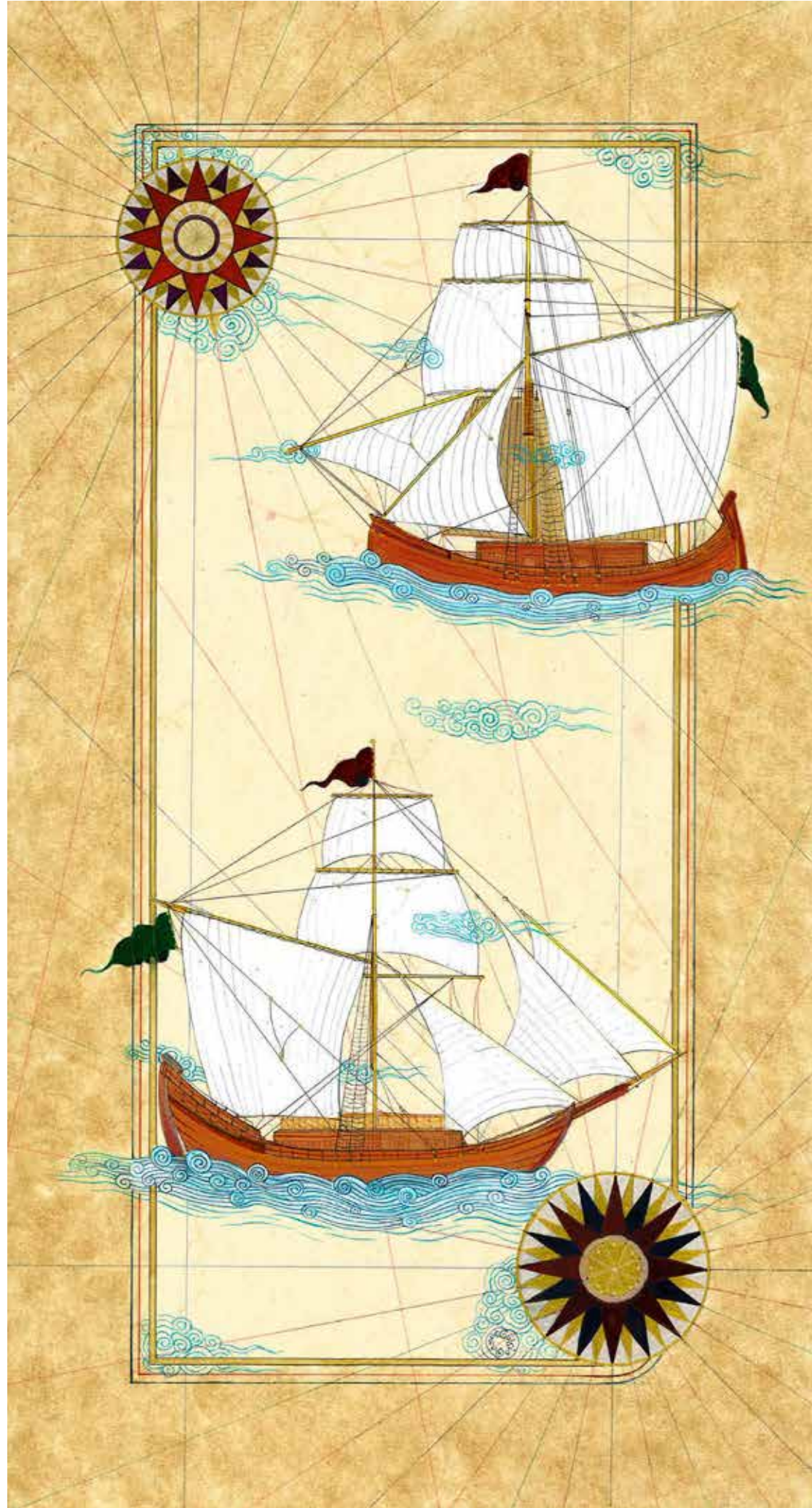

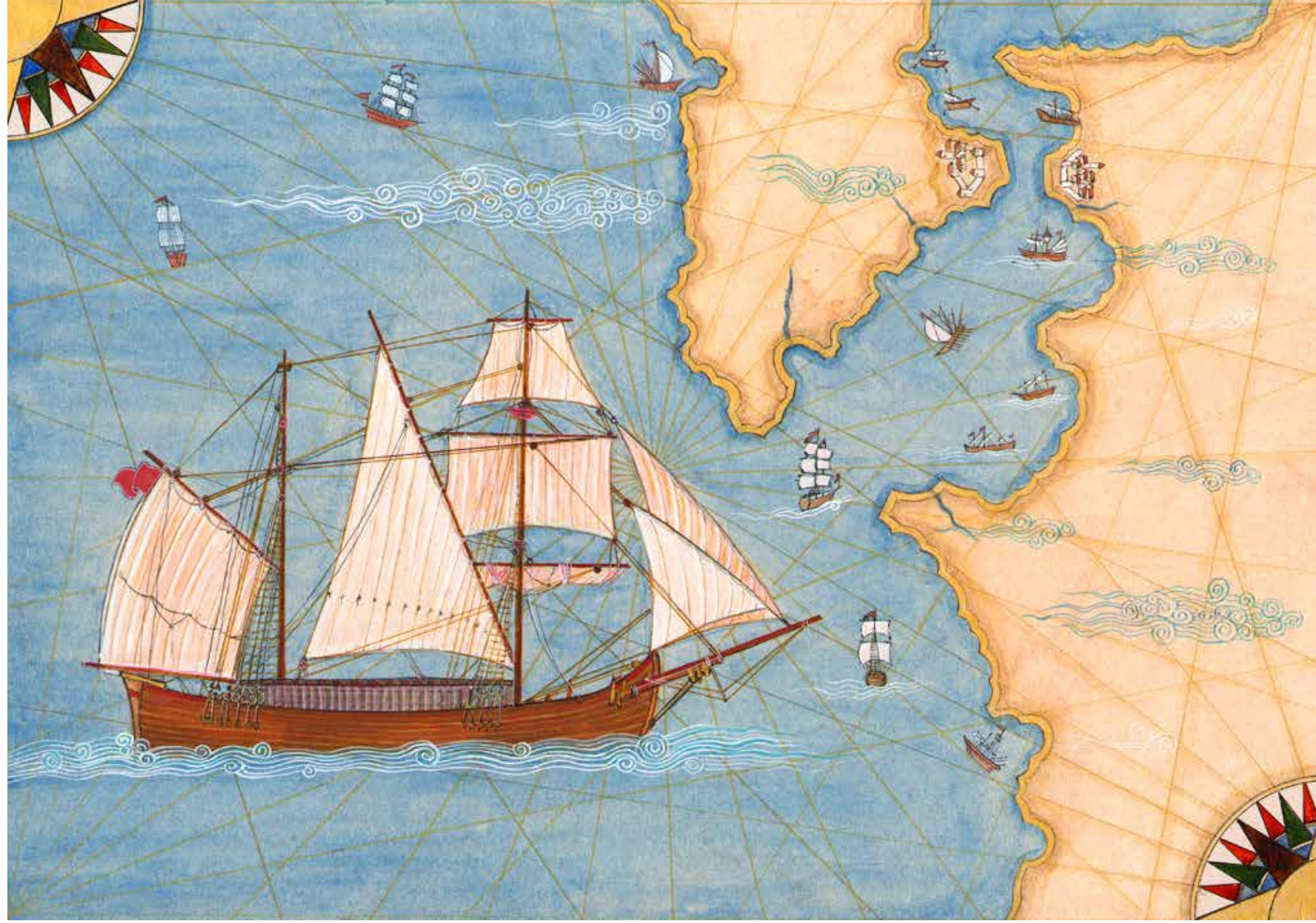

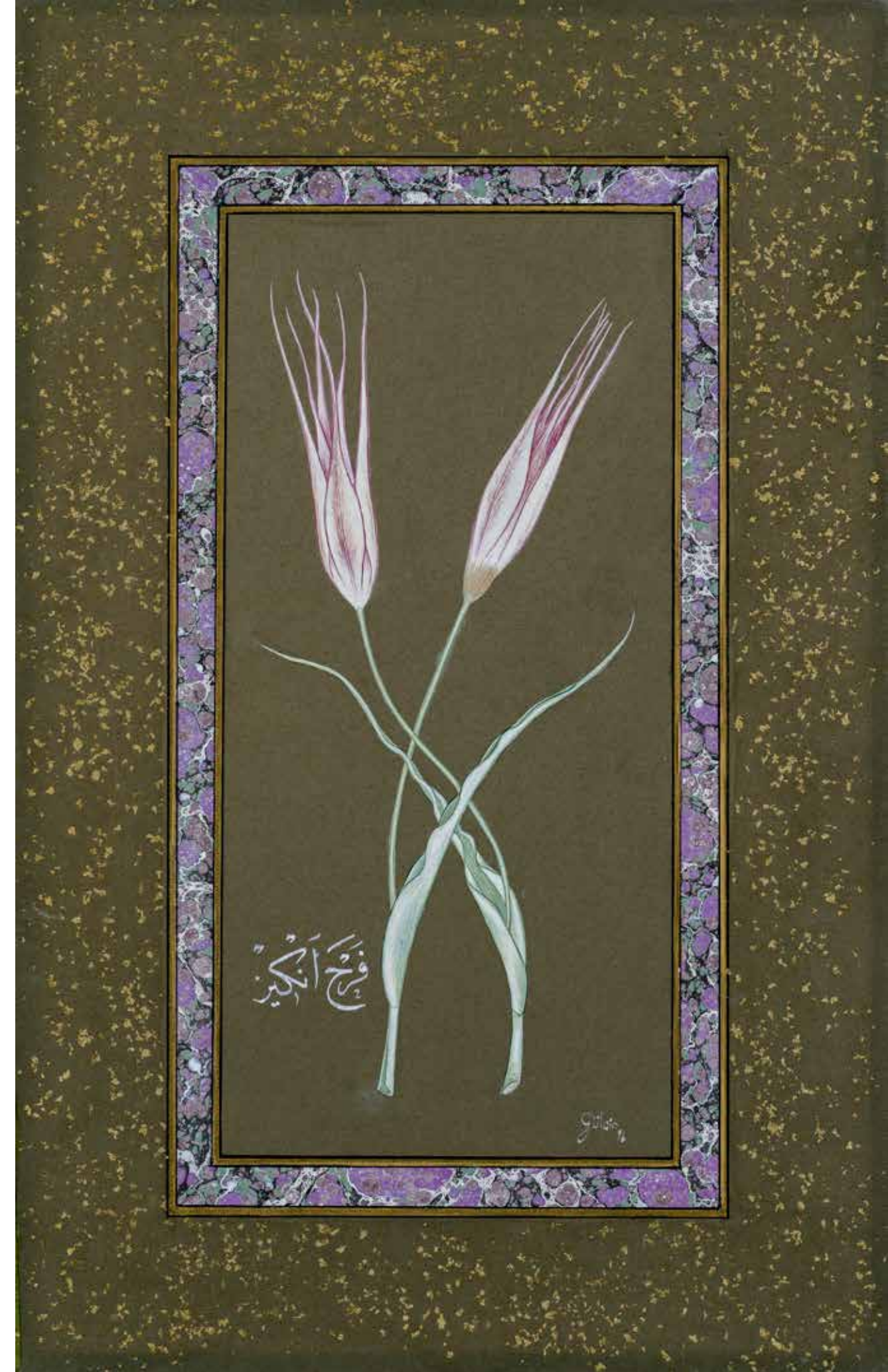

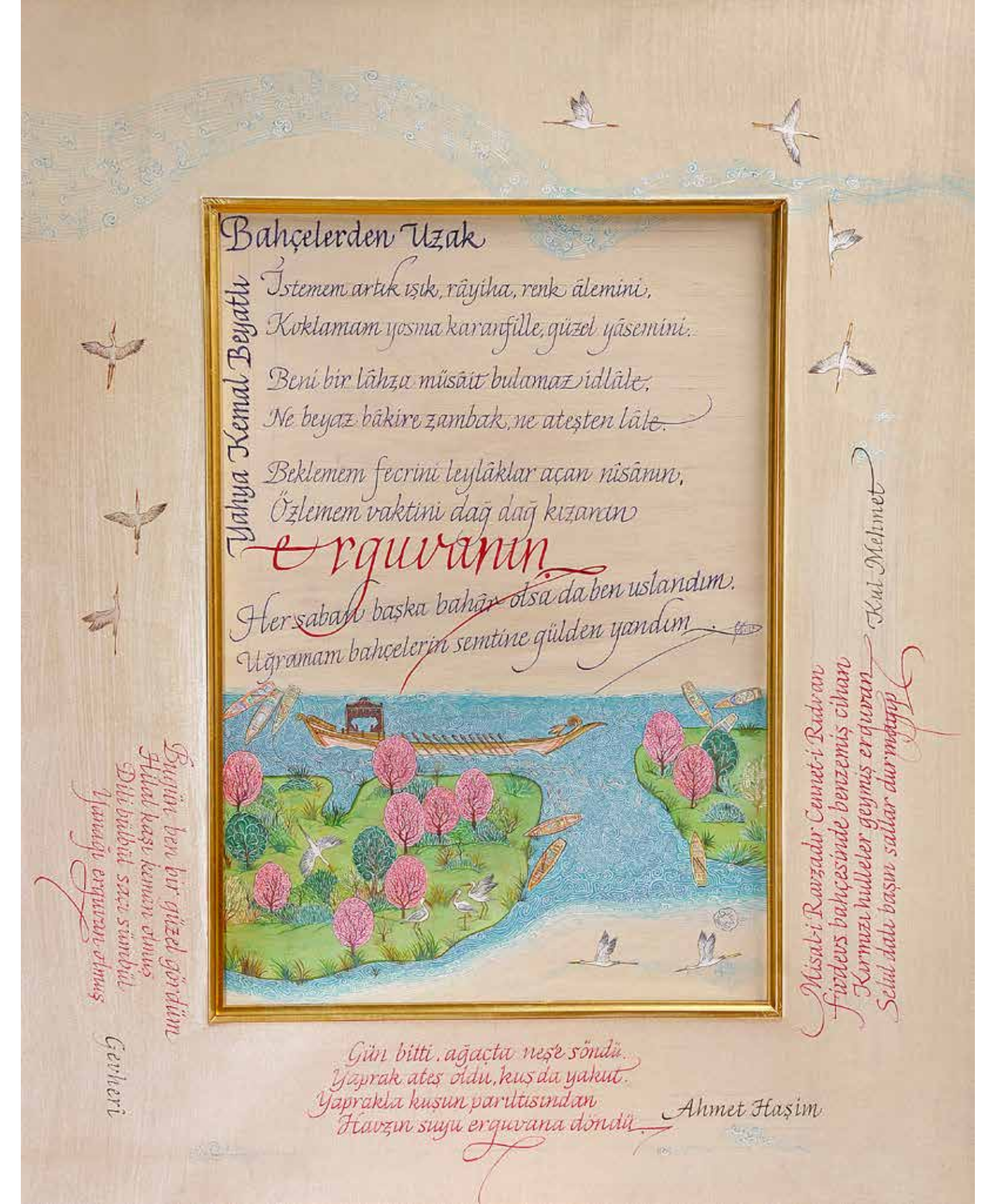
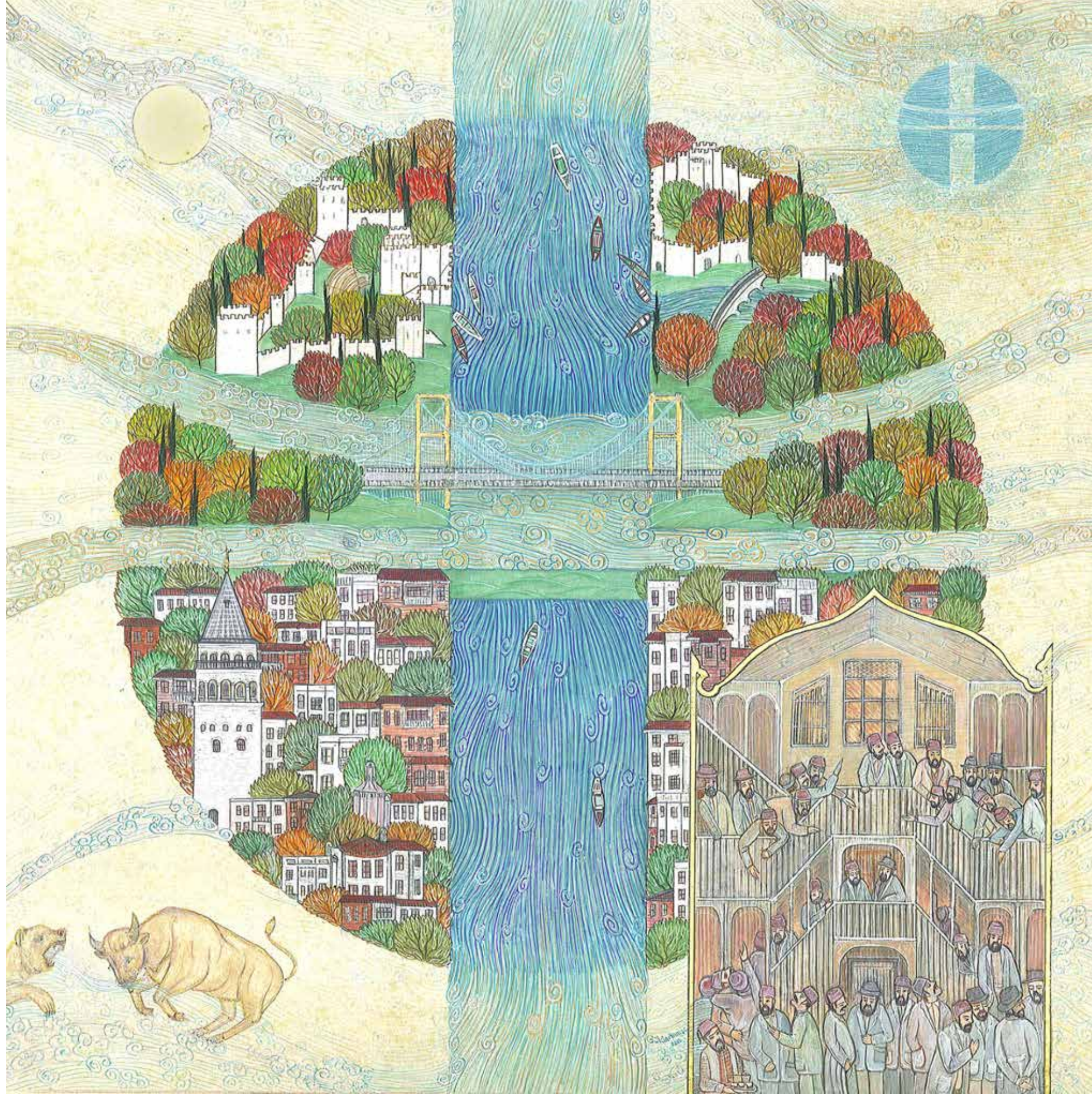

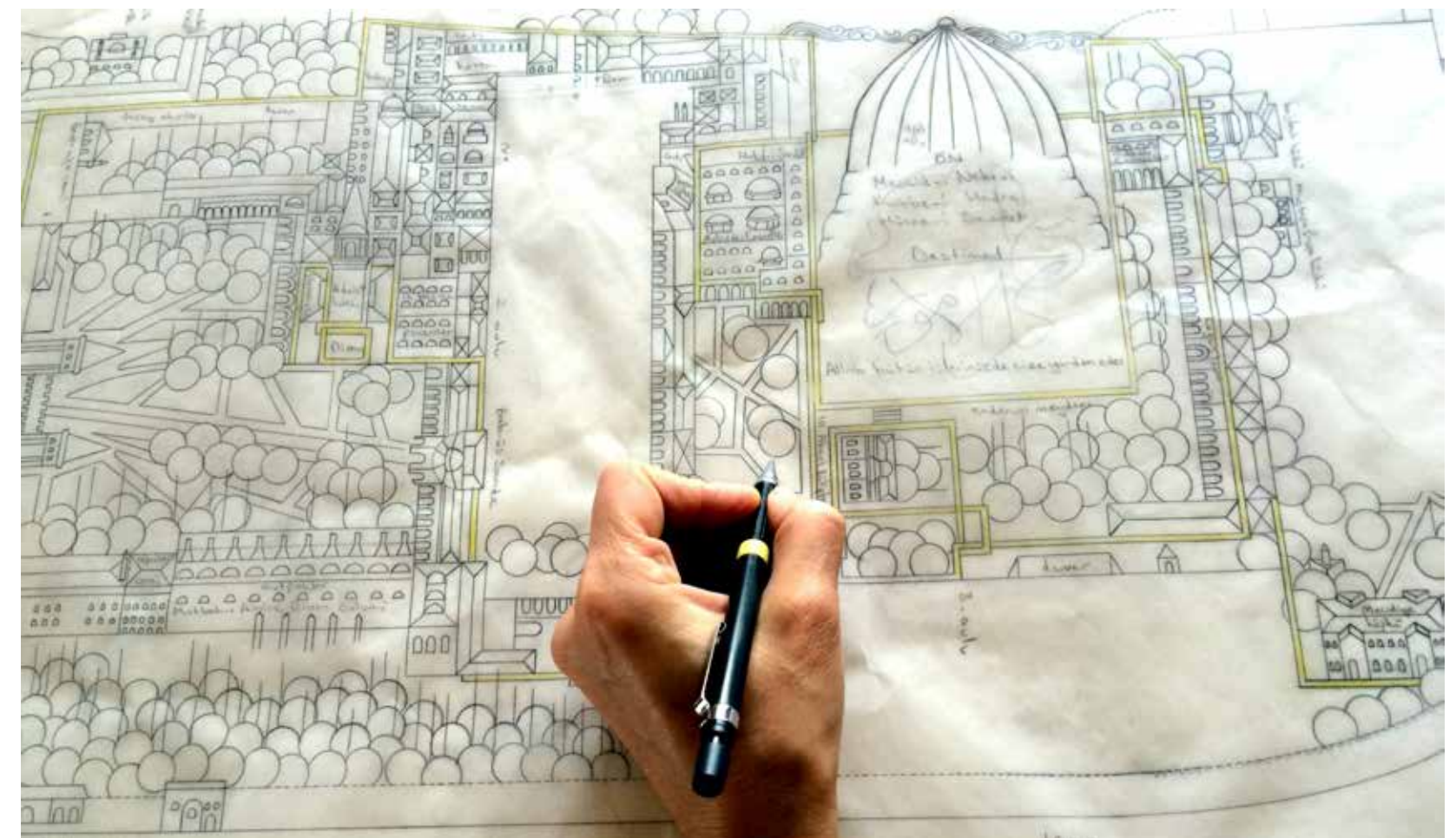
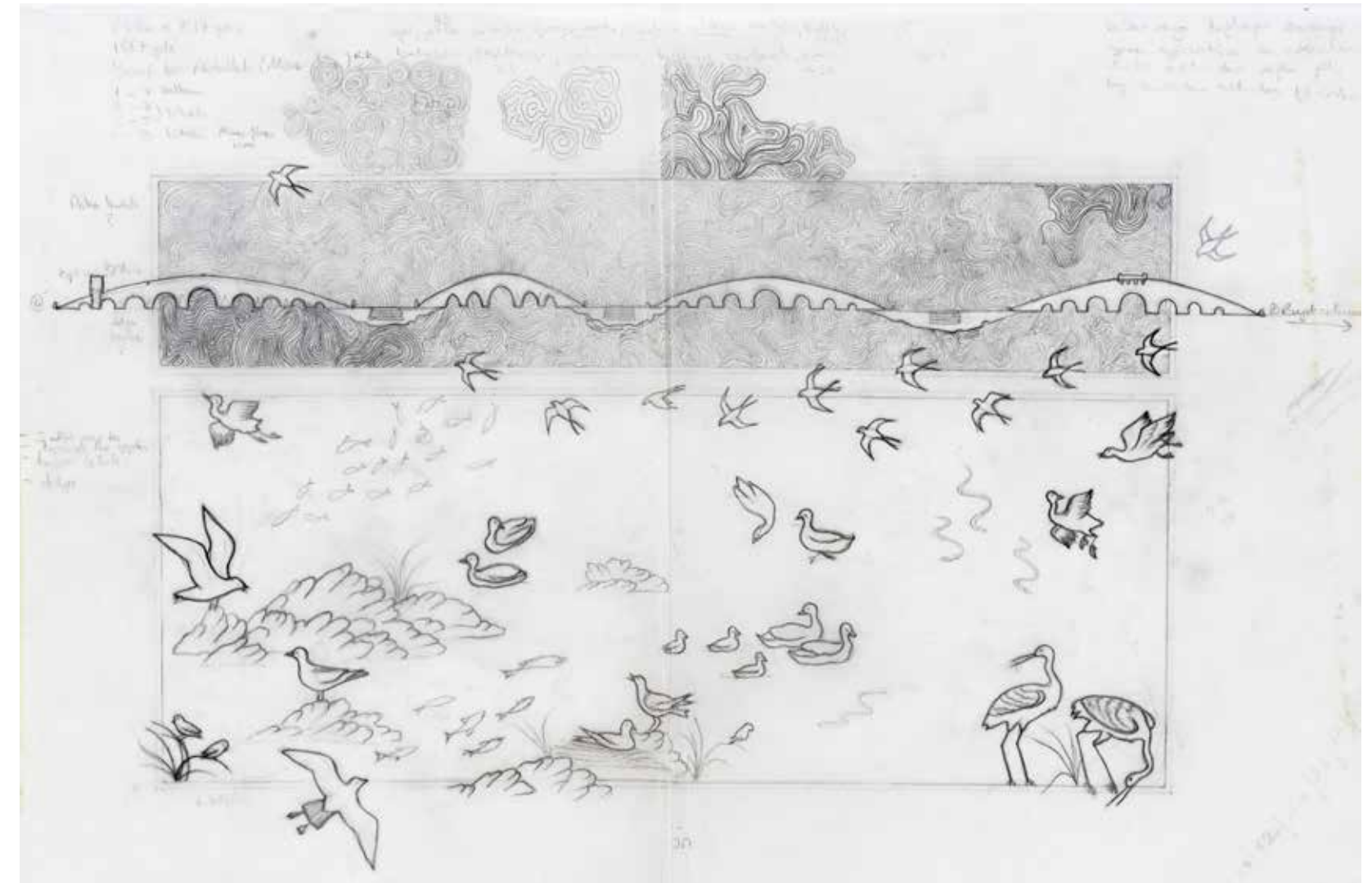

Dipnotlar

9. Sayfa

Üsküdar ve Semtimizde Bulunan Hanım Sultanların Külliyesi ¹

Üsküdar genel görünümünü anlatan bu minyatürde, kızkulesi ve birçok ünlü mimari eserler ile birlikte dört önemli hanım sultanın külliyesi nakşedilmiştir. Bunlar; Mihrimah Sultan (Mihrimah Sultan Camii), Nur Banu Valide Sultan (Atıkalıde camii), Ematullah Gülnuş Valide Sultan (Yeni Cami) ve Mahpeyker Kösem Valide Sultan(Çinili Cami) Külliyeleridir.

13. Sayfa

Balat'ta Erguvani Gece ²

İstanbul Balat semtinin evleri, erguvanlı bir bahar akşamı, ay ışığı altında Haliç'in güzelliği birlikte res-medilmiştir.

14. Sayfa

Eminönü Yeni Camii ve Çevresi ile Banileri Safiye Sultan ve Turhan Sultan ³

Sultan IV. Mehmet'in annesi Hatice Turhan Sultan 1660'lı yıllarda bir cami yaptırmak istiyor ve inşası III. Mehmed döneminde Safiye Sultan'ın arzusu ile başlayan ama bitirilemeyen Yeni Cami'yi tamamlat-maya karar veriyor. Caminin inşasını izlemek için de Hünkar kasrını yapıtıyor. 1668 yılında her ikisinin de yapımını Mimar Dalgıç Ahmet Çavuş bitiriyor, böylece yarım kalan cami 65 yıl sonra tamamlanıyor. Padişah ve annesi çinileriyle ünlü Hünkar kasrını ev gibi kullanmış, Ramazan'da, kandillerde ve özel günlerde burada ikamet etmişlerdir. Böyle günlerde Yeni Cami'nin sebilinden Sultan'ın isteği ile bal şer-beti ikram edilirmiş.

15. Sayfa

Aksaray Pertevniyal Valide Sultan Camii ⁴

Pertevniyal Valide Sultan'ın yaptırdığı ve 1871'de tamamlanan camii; mektep, türbe, muvakkithane, imam konutları, sebil ve sultanın türbesinden oluşan bir külliyedir. Cami ve cümle kapısının iki tarafın-da bulunmakta olan sebiller bir arada resmedilmiştir.

16. Sayfa

Eyüp Şahsultan Külliyesi ⁵

III. Selim'in kızkardeşi Şah Sultan'ın 1800'de yaptırdığı bu değerli ve küçük külliye kendi içerisinde; mek-tep, çeşme, sebil, hazine ve türbe barındırır. Sağ tarafında iki katlı Sıbyan Mektebi ile bir sebil ve sol tarafta ise türbe, yarım daire şeklindeki kemerler üzerine oturtulmuş cephesinde bir kuşevi vardır.

18. Sayfa

Belgrad Ormanı ve Valide Bendi ⁶

Kağıthane deresi kolu üzerinde Taksim Suyu Tesisleri hattında bulunan Valide Bendi, III. Selim'in annesi Mihrîşah Sultan tarafından 1797'de yaptırılmıştır. Bendin üzerinde kitabe ve ayrıca bir namazgah bu-lunmaktadır.

19. Sayfa

Nakkaş'ın Cenneti - Nakkaş Hasan Paşa Türbesi ⁷

Nakkaş Hasan Paşa'nın türbesi Eyüp'te bulunan Klasik Osmanlı türbe mimarisi üslubunda yaklaşık 1623 yılında yaptırılmış ve sonrasında Nakkaş Hasan Paşa yaptırdığı türbesine gömülmüştür. Cadde tarafındaki cephesinde alt sıra pencerelerin arasına iki yanı sütunlu, üzeri şadırvan kubbesi gibi örtü-lü mermer kabartmalı bir çeşme yerleştirilmiştir. Nakkaş Hasan Paşa Osmanlı sarayında Enderun'dan yetişmiş, ünlü nakkaşlar arasına girmiş ve Osmanlı minyatür sanatına yeni bir ekol getirmiştir. Bu min-yatürümde, Nakkaş Hasan Paşa cennet gibi tasvir edilen türbesinde Siyer-i Nebi eserini nakşederken, çizdiği veya çizceği melekler O'na ışık tutmakta ve kendilerini resmetmesini izlemektedir. Nakkaşın fırçasından çıkan an peygamberimizin doğum sahnesi ve buna eşlik eden melekler nakkaşın resmet-tiği melekler ama mekan ölümünden sonra yerleşeceği türbesi ve arka fonu cennet misali... "Nakkaşın Cenneti"nde, nakkaşın hem yaşarken fırçasını eline aldığı ve dünyadan koptuğu an, hem de bu yalan dünyadan ayrılıp ardında eserlerini ve mekanını bizlere anı olarak bırakıp gittiği gerçek an birlikte be-timlenmiştir.

20. Sayfa

Şah Sultan Camii ve Tekkesi ⁸

Eyüp'te Haliç kıyısında bulunan bu cami, Yavuz Sultan Selim'in kızlarından Şah Sultan tarafından 1535'den sonra inşa ettirilmiştir. Halvetiliğin Sünbülü koluna bağlı en eski tesis olan bu cami tekke Mer-kez Efendi için yapılmıştır. Mimar Mimar Sinan olan ve yıllar içinde ki tamiratlarla çok değişen bu ya-pının günümüzdeki hali nakşedilmiştir.

21. Sayfa

Sa'dâbad Sarayı'nda Lalezar Seyranı ⁹

Saray ileri gelenlerinin av, spor ve eğlence için gözde mekanlarından olan Kâğıthane'nin önemi Lale Devri'nde iyice artmıştır. Sultan III. Ahmed'in onayı ve Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın imar giri-şimiyle uzun kanallar boyunca gelen sular, şelale ile kaskatlardan geçerek çeşitli havuzlara toplanıp çevresine çok sayıda köşk inşa edilmişti. Buradaki Sa'dâbad Sarayı'nda yapılan çrağan eğlenceleri ve lale seyranına çıkma geleneğinde; seçkin konuklara çeşitli gösteriler, fasıl eşliğinde sohbetler ile bol ikramlar yapılp değerli hediyeler verildi. Dolunay olduğu gece ise saray bahçesinde, çiçeklerin rengiyle uyumlu giyinmiş haremdeki hanımlar için özel eğlenceler düzenlenirdi.

23. Sayfa

Eyüp ve Padişahın Eyüp Sultan'a Kılıç Kuşanmaya Gelişi ¹⁰

İstanbul'un tarihi semti olan Eyüp, Bizans döneminde de savaşa giden imparator ve kumandanların kılıç kuşanıp takdis edildiği yerd. Fetihten hemen sonra ise Eyüp, İslam ordularının 7. yy'da İstanbul'u kuşatması sırasında şehid düşen Eyyup El-Ensari'nin mezarının bulunduğu yere Eyüp Sultan'ı "Allah Dostu" bilen Osmanlı'nın defnedilmek istemesiyle semte mistik havasını veren büyük mezarlıklar ku-rulmuştur. Bayramlar ve kandillerde dolup taşan Eyüp Sultan Türbesi, yeni evlenenlerin ve sünnetlik çocukların ziyarete getirilmesi, Haliç'e bakan tepeler üzerindeki manzaralı mesire yerleri, balıkçıları, çiçekciliği, mandıraları, kıyı kahvehaneleri ve oyuncakçı dükkanları ile önemini hiçbir zaman kaybet-memiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde asıl önemli gelenek ise padişahların cülus (tahta geç-me) merasimlerinden sonra saltanat kayıkları ile Eyüp Sultan'a gelip kılıç kuşanmalarıdır. Bu önemli mekandaki merasim ise okunan dualar, kılınan namazlarla dini-manevi bir özellik taşımakta ve yeni padişaha makamının önemini, anlamını hatırlatmaktadır.

24. Sayfa

Topkapı Sarayı Haremi Valide Taşlığı Çeşmesi ¹¹

Topkapı Sarayı'nda hanedan ve harem halkının yaşadığı yapılar topluluğunun çekirdeğini oluşturan Valide Sultan Taşlığı, bir kanadını oluşturan Altınyol ve ona bitişik Harem'in, 15 ve 16. yy. ilk yarısın-da kalan binalarıdır ve daha sonra Valide Sultan Dairesi ve hamamların inşaatıyla bir iç avlu hüviyeti kazanmıştır. Türk evinin orta sofasında "Hayat" taşlığı karakterindeki Valide Taşlığı Avlusu, türünün Osmanlı mimarisindeki en önemli örneğidir. Osmanlı hanedanı ve hareminin merkez mekanı olan bu taşlık, üst düzey harem kadınlarını çevresinde topluyordu.

25. Sayfa

Topkapı Sarayı Mukaddes Emanetler Dairesi ve Destimal-ı Şerif Töreni ¹²

Topkapı Sarayı, Has Oda Mukaddes Emanetler Dairesinde bulunan Hırka-i Saadet için Ramazan'ın 15. günü tören yapılır ve Peygamber Efendimiz'in hırkasına dokunan mendiller hediye edildi. Destimâl ortasında "Allahu yuavinukum fi külli umur" kenarlarında ise "Hırka-i Hazret-i Fahr-i Rusûle/Atlas-ı çarh olamaz pây endâz/Yüz sürüp zeyline takbil ederek/Kıl şefî-i ümemi arz-ı niyâz" yazmaktadır. Top-kapı Sarayı tüm birimleriyle minyatür olarak çalışılmış, Mukaddes Emanetler Dairesi Mescid-i Nebevi ile taçlandırılarak, etrafı Destimâl üzerinde olan hüsn-i hat ile sarılmıştır.

31. Sayfa

Turhan Valide Sultan Portresi ¹³

Turhan Valide Sultan'ın portresi tual üzerine akrilik boya ile çalışılmıştır ve banisi olduğu Mısır Çarşısı içerisinde sergilenmektedir.

32. Sayfa

Soğukçeşme Sokağı, Ayasofya ve Aya İrini ¹⁴

Tarihi yarımadada, Topkapı Sarayı surlarına bitişik olarak yer alan Soğukçeşme Sokağı'nın geçmişi VIII. yüzyıla kadar dayanıyor. Adını 1800 yılında yapılmış bir çeşmeden alan Soğukçeşme Sokağı'nda, Roma İmparatorluğu'ndan kalma bir sarnıç, su depoları ile tarihi İstanbul evleri yer almaktadır. Soğukçeşme Sokağı, aslına uygun olarak ve önde Ayasofya, arkada Aya İrini ile beraber çalışılmıştır.

33. Sayfa

Mimar Sinan'ın Yaptığı Büyükçekmece Köprüsü ve Doğal Yaşam ¹⁵

Kanuni Sultan Süleyman 1566'da Zigetvar seferine çıkarken Büyükçekmece Gölü üzerinde bu köprü-nün inşasını başlatmış ancak vefatıyla II. Selim zamanında 1567'de tamamlanmıştır. Mimar Sinan'ın eserlerinden biri olan bu köprüde bulunan kitabeli balkonlar dinlenme ve sohbet yeri olarak yapılmış-tır. Minyatürde bu göl çevresinde devam eden doğal yaşam alanı resmedilmiştir.

34. Sayfa

Feyzullah Efendi Çeşmesi, Millet Kütüphanesi ve Ali Emiri Efendi ¹⁶

1639'da Erzurum'da doğan Seyyid Feyzullah Efendi, padişah hocalığı yapmış ve iki defa şeyhülislâm-lığa tayin edilmiştir. Yaptırdığı eserlerden biri ve şimdi Millet Yazma Eserler Kütüphanesi olan İstanbul Fatih'teki Fezziyye Dârülhadisi; medrese, kütüphane, mescid, mektep, muallimhâne, çeşme ve yazma eserlerini barındıran bir külliyedir. Minyatürde cilt üzerinde; Millet Kütüphanesi ve Feyzullah Efendi Çeş-mesi, kütüphanede Ali Emiri Efendi Divânı Lugâtı't-Türk'ü okurken ve miklepte bu eserin cilt deseni bir-likte çalışılmıştır. 1857 yılında Diyarbakır'da doğan Ali Emiri Efendi, 1916 yılında büyük bir özveriyle bir araya topladığı binlerce kıymetli yazma eserle, kendisine tahsis edilen Feyzullah Efendi Medresesi'nde bir kütüphane kurmuştur. Topladığı binlerce elyazması eserler içerisinde en önemilerinden birisi olan Divânı Lugâtı't-Türk, Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan Türkçenin bilinen en eski sözlüğü olup, Batı Asya yazı Türkçesiyle ilgili var olan en kapsamlı ve önemli dil yapıtıdır. Dil bilgini Kaşgarlı Mahmud'un Divânı Lügati't-Türk isimli eseri, 1910'a kadar adı bilinen, fakat kendisi meçhul bir eserd. Ali Emiri Efen-di, bu eseri sahaflarda fark etmiş ve özveriyle satın alarak Türk kültür hayatına kazandırmıştır. Kitap hırpalanmış ve yıpranmış bir vaziyetteydi, şirazeleri çözülmüş, formaları dağılmış, sayfaları birbirine karışmış, numaraları yoktu ve tam olduğu belli değildi. Ali Emiri Efendi, bunun tespitini Kilisli Rifat Efendi'ye yaptırdı, gönüllülük ile tam olan eser düzenlendi ve numaralandırıldı.

36-37. Sayfa

Mescid-i Nebevi, Sancak-ı Şerif ve İslam Dünyası, Kâbe-i Şerif ¹⁷

Mukaddes Emanetler Dairesi'nde bulunan Peygamber Efendimiz'in Sancak-ı Şerif'i, padişah sefere çık-tığı zaman Hırka-i Şerif ile birlikte ordunun yanında götürülürdü. Minyatürde İslam dünyası haritası

ile resmedilen Sancak-ı Şerif üzerinde, Fetih Suresi 8. ayeti “innâ erselnâke şâhiden ve mubeşşiran ve nezirâ (neziren)” dalgalanmaktadır. Sağında eski Mekke şehri ile Kâbe-i Şerif ve solunda eski Medine şehri ile Mescid-i Nebevi iki ayrı minyatür olarak resmedilmiştir.

38. Sayfa

Topkapı Sarayı Mukaddes Emanetler Dairesi ve Destimal-ı Şerif Töreni ¹⁸

Topkapı Sarayı, Has Oda Mukaddes Emanetler Dairesinde bulunan Hırka-i Saadet için Ramazanın 15. günü tören yapılır ve Peygamber Efendimiz'in Hırkasına dokunan mendiller hediye edildi. Destimâl ortasında "Allahu yuavinukum fi külli umur" kenarlarında ise "Hırka-i Hazret-i Fahr-i Rusûle/Atlas-ı çarh olamaz pây endâz/Yüz sürüp zeyline takbil ederek/Kıl şefî-i ümemi arz-ı niyâz" yazmaktadır. Top-kapı Sarayı tüm birimleriyle minyatür olarak çalışılmış, Mukaddes Emanetler Dairesi Mescid-i Nebevi ile taçlandırılarak, etrafı Destimâl üzerinde olan hüsn-i hat ile sarılmıştır.

40. Sayfa

Bursa'da Bir Bahar Gecesi ¹⁹

Geçmişinde tarihimiz içinde çok önemli bir yere sahip olan ve her zaman ticaretin merkezinde yer alan Bursa şehri, Tarihi Çarşısı ile Hanlar Bölgesi ana çerçeve içerisine yerleştirilerek ve zengin tabiat do-kusuyla, çalışılmıştır. Uludağ ve gece şehri sarar iken, Bursa Kalesi sağ tarafta bir sınır olarak ve Yeşil Türbe ile Camii gibi daha uzak olan yerleri çerçeve dışına konumlandırılarak yerleştirildi. Evliya Çelebi Bursa'yı anlatırken tek bir bahçe gibi anlatmış, yani şehrin her yeri aralıksız yemyeşil ve bir cennet bah-çesi gibiymiş.

41. Sayfa

Sivas Divriği Şifahanesi ve Camii ²⁰

Sivas Divriği Şifahane'si hasta, hekimleriyle ve Camii'de cemaatiyle mimarisi de dikkate alınarak iç mekan olarak bir arada gösterilerek çalışılmıştır. Bu muhteşem yapının etrafıda Divriği'nin tabiat ve evlerinden örneklerle zenginleştirilmiştir.

42. Sayfa

Piri Reis'in Çanakkale Boğazi Haritası ile Çanakkale Savaşı ²¹

Piri Reis'in Çanakkale Boğazı'nı gösteren haritası üzerinde, Çanakkale Savaşı'ndan sahnelerin çalışıldı-ğı minyatürde, bayrağımızın ay yıldızı gökte yükselmektedir. Gazi, Seyfullah, Gazve, Cihat, Fisebillillah, Mücahit, Şehit, Seyfuddin, Seyf, El Galip sözleri ise saygı ve vefa ile andığımız atalarımızı, şehit ve gazi-lerimizi derin bir mana ile sarmaktadır.

43. Sayfa

Kayseri Karatay Kervansarayı ²²

Kayseri'de bulunan bu eser yardımsever, üstün ahlaklı, güçlü bir devlet adamı olarak bilinen ünlü vezir Celaleddin Karatay tarafından 1240 yılında yaptırılmıştır. Karatay Kervansarayı'nın vakfiyesi incelen-diğinde burada konaklayanların dinine, kökenine bakılmaksızın ve aralarında zengin, fakir hiçbir fark gözetmeden giyim, yiyecek, barınma ve harçlık gibi her ihtiyacını karşılayacak şekilde hizmet verilmesi amaçlanmıştır.

44. Sayfa

Kızılırmak Üzerinde Bulunan Tekgözköprü ve Çokgöz Köprüsü ²³

İkisinde Kızılırmak üzerinde inşa edilmiş olan 1202 yılında Süleyman Şah tarafından yaptırılan Tekgöz köprü ve 1212 yılında İzzettin Keykuvas tarafından yaptırılan ama şu anda su altında bulunan Çokgöz Köprü barındırdığı doğal yaşam ile birlikte çalışılmıştır.

46. Sayfa

Zamanlı Kalesi ve Kayseri Melikgazi Türbesi ²⁴

Danışmend Gümüştekin Ahmed Gazi'nin oğlu ve Zamanlı Kalesi'nin fatihi Melik Emir Gazi'nin Külliyesi türbe, cami, medrese ve aşevinden oluşmaktadır. Melik Gazi, Kayseri'de kendi ismi ile anılan ve eşi ta-rafından yaptırılan Melikgazi Türbesi'nde yatmaktadır. Kayseri'nin fetih başansından dolayı halifelik makamınca kendisine “Melik” unvanı verilmiştir, Anadolu'nun Türkleşmesinde büyük payı olmuştur. Melik Gazi, tasavvuf ehli bir generaldir, kumandanlarıyla oturup istişareler yapar, onlara askerlere ve halka karşı yumuşak davranmalarını tavsiye ederdi.

47. Sayfa

Erciyes Dağı ve Sultansazlığı Kuşları ²⁵

Bu minyatürde Erciyes Dağı ve eteklerinde bulunan Yay Gölü resmedilmiştir. Bu havzada bir arada yaşayan çeşitli göçmen kuşlardan flamingo, akbalkıçlı, su yelvesi, kaşıkkaga, kirik, kepçel çalışılmıştır.

48. Sayfa

Amasya'da Kış ve Kar ²⁶

Yeşillirmek kıyısında bulunan Yalıboyu evleri, Amasya Kalesi ve tarihi Kaya Mezarları ile bir arada görü-nen karlar içinde Amasya şehrimiz.

50. Sayfa

Tuz İçileri ²⁷

Eski dönemlerde tuz çıkarılmasını anlatan bu minyatür; DoğaBel'in “Kayseri Tuzla Gölü'nde Doğa Dos-tu Tuz Çıkarımı” projesi kapsamında hazırladığı “Göldeki Bereket” filmi için çalışılmış, İZ TV'de gösteril-miş ve TEMA Vakfı'na ait Yeşiliz dergisi ile beraber dağıtılmıştır.

51. Sayfa

Kubadabad Sarayı Çini Desenleri Özgün Sultansazlığı Kuşları ²⁸

Kubadabad Sarayı'na ait çini pano formu içerisinde, günümüzde Sultan Sazlığı'nda yaşayan kuşlardan sırasıyla flamingo, arı kuşu, balıklıl, suçulluğu, balık kartalı ve kirik özgün çizim ve boyama ile stilize olarak çalışılmıştır.

52. Sayfa

Karamustafapaşa Külliyesi Çarsısı'nda Gündelik Hayat ²⁹

1670 yılında Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından Kayseri'de yaptırılan ve içerisinde kervansaray, hamam ve cami bulunan bu Külliye'ye ait ve minyatürde de nakşedilen dükkanlar günümüzde hala kullanılmaktadır.

53. Sayfa

Vuslat - Ferhat ile Şirin ³⁰

Birçok yörede ve farklı şekillerde anlatılan Ferhat ile Şirin'in aşkı, çok sevilen hikayelerdendir. Sevgililer bu dünyada buluşamamış, kendisine kavuşmak için dağları delip su getiren Ferhat'ın öldüğünü duyan Şirin kendini kayalıklardan bırakmış ve vuslatları öbür dünyaya kalmıştır.

54. Sayfa

Mevlana Celaleddin Rumi ve Ailesinin Afganistan Belh Şehrinden Ayrılışı ³¹

Mevlana Celaleddin Rumi'nin babası Bahaeddin Veled, Bilginler Sultanı (Sultan'ül Ulema) olarak tanı-nan, sözü dinlenen, sevilen, saygın bir alimdir. Bahaeddin Veled'in halk üzerindeki büyük etkisi ve gü-cünden sakınan Sultan Harzemşah ve yakınındaki kişilerin huzursuzluk çıkarması nedeniyle; Bahaed-din Veled, ailesi ve müridlerini alarak Harzemşah'ın pişmanlığına ve bütün halkın üzüntüsüne rağmen Behl şehrinden göç etmeye karar verir. Şehirden ayrılırken Horasan ülkesinin zapt edilerek Behl halkının ölüm acısını göreceğini söyler ve nitekim aile göç ettikten kısa bir süre sonra Moğollar tüm şehir istila edip, her yeri yakıp yıkar.

55. Sayfa

Mevlana Celaleddin Rumi ve Ailesinin Konya'ya Gelişi ³²

Bahaeddin Veled ve ailesi Nişapur, Bağdat, Hac vazifesini yerine getirmek için Mekke ve Medine'ye, Kudüs üzerinden Şam'a oradan da Anadolu'ya gelmişlerdir. Bu uzun yolculuklarında daha bir şehre varmadan öbür şehir kafileyi haber almış, her yerde büyük bir sevinçle karşılanmışlardır. Selçuklu Devleti başında bulunan iyi bir asker, dine ve ilme karşı ilgili bir Sultan olan Aleaddin Keykubat Kon-ya'yı bir ilim ve kültür merkezi haline getirmiş ve Larende'ye yerleşen Bahaeddin Veled'i de Konya'ya davet etmiştir. O gün bizzat başta Sultan Aleaddin Keykubat olmak üzere şehrin ileri gelen tüm ko-mutan, şeyh, kadı, bilgin ve yöneticileri ile halk kafileyi şehrin dışında, büyük bir kalabalık ve coşkuy-la karşılamıştır.

56. Sayfa

Mesnevi'nin İlk Onsekiz Beyti ³³

Dinle Ney'den, nasil hikayet eder?

Ayrıllıklardan şikayet eder:

Koptuğumdan beri kamışlıktan ben,

Ağlar kadın-erkek inleyişimden.

İsterim hasretle doğranmış yürek:

Derdimi dökeyim feryat ederek.

Aslından kopup da ayrı kalanlar

Gene o kavuşma gününü arar.

Her mecliste geldim ben ah-ü zara

Eş oldum bedbahta ve bahtiyara

Her biri sandı ki bana oldu yar

Lakin aramadı bende ne sır var?

Sırrım, feryadımdan değildir uzak,

O nuru yok sanır lakin göz, kulak.

Gizli değildir can tene, ten cana,

Canı görmek için izin yok sana.

Yel değil, ateştir bu Ney'in sesi,

Kimde bu ateş yok, sönsün nefesi.

Aşkın ateşidir ki Ney'e düştü,

Aşkın coşmasıdır ki meye düştü

Yardan ayrılanın Ney gönül sesi,

Perdemizi yırttı Onun perdesi.

Ney gibi panzehir var mıdır böyle,

Hem uygun, hem düşkün, kim gördü söyle?

Ney kanlarla dolu yolları söyler,

Ney, Mecnun aşkını hikaye eyler.

Bu aşkı kim anlar bihuştan gayri?

Dile mahrem var mı kulaktan ayrı?

Günler gam içinde vakitsiz soldu.

Günler yanışların yoldaşı oldu.

Sen varsın, günlerin ne gam, gittiyye,

Sen kal, temizlikte eşi yok kimse.

Balıktan gayrisi suya kandı
Nasipsizin gönlü gecikip yandı.
Pişkinin halini hiç anlar mı ham?
Söz kısa gerektir imdi vesselam...

57. Sayfa

Mevlana Cemaleddin Rumi ve Hüsametdin Çelebi, Mesnevi'nin Yazılması ³⁴

Mesnevi Mevlana'nın en tanınmış eseridir, Mevlana'nın tasavvufi fikir ve düşüncelerini biri ötekine bağ-
lı hikayeler şeklinde anlatan 25618 beyit ve altı ciltten oluşur. Mevlana böyle bir eser yazmasının artık
vakti geldiğini söyleyen Hüsameddin Çelebi'ye önceden yazdığı ilk on sekiz beyiti sarığından çıkarıp
vermiş, on dokuzuncu beyitten itibaren birçok farklı mekanda ve zamanda Mevlana söylemiş, Hüsa-
mettin Çelebi yazmıştır. Meram tepesinde bulunan Hüsameddin Çelebi'nin bahçesi de; akan sular, bazı
şiirlerine ilham olan değirmen ve Tavus Baba'nın ney nağmeleri eşliğinde Mevlana'nın Mesnevi'yi yaz-
dığı mekanlardan biri olmuştur.

58. Sayfa

Mevlana Cemaleddin Rumi ve Şems, Sudaki Kitaplar ³⁵

Mevlana Cemaleddin Rumi yıllarca aldığı eğitim ile defalarca okuduğu ilmi eserlerden sonra artık medrese-
sinde ders veren bir müderris, camilerde vaazlarıyla sevilen bir hatip ve fetvaları dinlenen bir hak müftüsü-
dü. Karşılaşmalarından sonra kitapların zamanla manevi yolda ilerlemeye engel olacağını düşünen Şems,
bu eserleri yazarlardan daha yetkin ve derin olan Mevlana'yı kitaplarından ayırıyordu. Bir gün medresedeki
havuza attığı el yazması değerli kitapları kurtarmaya uğraşan Mevlana'ya "Aşk ilmi medresede öğrenilmez"
diyen Şems, gösterdiği ışık ile Mevlana'nın maddi olan herşeyden ve önceki alimlerin yazdıklarından uzakla-
şarak içinde ki manevi derinliğe, engin bilgiye ve ilahi aşka yaklaşmasını işaret etmiştir.

59. Sayfa

Mevlana Cemaleddin Rumi'nin Hakk'a Kavuşması ³⁶

Mevlana'nın cenazesinde Konya tarihi boyunca böyle çeşitli, renkli bir kalabalığa şahit olmamıştır; ırklar,
sınıflar ve dinler bir araya gelmiş, her kesimden halk yığınları cenazede ve sonra günlerce hüznle kabrini
ziyaret edip ve dua etmiştir. Mevlana son zamanlarında söylediği bir gazelinde şöyle der;

"Öldüğüm gün, tabutumu omuzlar üzerinde gördüğün zaman

Bende bu cihanın derdi var sanma

Bana ağlama 'yazık yazık, vah vah' deme

Şeytanın tuzağına düşersen, vah vah'ın sırası o zamandır

Yazık yazık o zaman denir.

Cenazemi gördüğün zaman ayrılık, ayrılık deme

Benim buluşmam görüşmem o zamandır.

Beni mezara koydukları zaman 'elveda, elveda' deme

Mezar cennet kapısının perdesidir.

Batmayı gördün ya, doğmayı da seyret.

Güneşle aya batmadan ne ziyan gelir.

Sana batma görünür ama, o aslında doğmaya hazırlıktır, yeniden doğmadır.

Mezar ise hapishane gibi görülür ama, aslında can'ın hapisten kurtuluşudur.

Yere hangi tohum atıldı da bitmedi.

Neden insan tohumuna gelince bitmeyecek zannına düşüyorsun.

Hangi kova kuyuya salındı da dolu olarak çıkmadı.

Can Yusuf'u kuyuya düşünce neden ağlasın.

Bu tarafta ağzımı yumdum mu. O tarafta aç.

Çünkü şimdi hayhuydan uzak, mekansızlık alemindesin."

60. Sayfa

Karatay Medresesi'nde Mevlana Cemaleddin Rumi'nin Seması ³⁷

1251'de Emir Cemaleddin Karatay tarafından yaptırılan muhteşem çinileriyle ünlü Karatay Medrese-
si'nde şehrin tüm ileri gelenlerinin ve halkın da davetli olduğu toplantılar yapılır ve bu buluşmalarda
bazen Mevlana da sema ederdi. Bilgin ve alimlerin çeşitli konularda konuştuğu böyle akşamlardan bi-
rinde; görevliler baş köşedekilere hizmet ederken kimsenin fark etmediği Şems, hiçlik duygusuyla med-
resenin eşiğine doğru ilişmişti. Baş köşe neresidir diye konuşulurken, söz Mevlana'ya gelince "bilginlerin
baş köşesi sofanın ortasıdır, ariflerin baş köşesi bir zaviyenin herhangi bir köşesidir, sofilerin baş köşesi
sofanın kenarıdır, ama aşıkların mezhebinde baş köşe dostun yanıdır" diyerek baş köşeyi terk ederek
Şems'in yanına gidip oturmuştur.

61. Sayfa

Hamdım, Piştım, Yandım ³⁸

Sultan Veled'in deyişyle "Sema safa, cana vefa, ruha gıdadır". Hazret-i Mevlana'ya göre ise sema'nın
manası; "Sema, Allah'ın 'Ben sizin rabbiniz değil miyim?' sualine ruh zerrelerinin: 'Evet Rabbi'mizsin'
deyişlerinin sesini duymak, kendinden geçmek, Rabbi'ne kavuşmaktır." Minyatürde yedi semazen ile
sembolize edilen nefsin yedi mertebesi ve yedi kademedede giderek yükselme, hamlıktan yanarak vusla-
ta yaklaşma hali vardır.

62. Sayfa

Yüce Sevgi ³⁹

Evlat sahibi olmak, karşılık olmadan vermenin ve tüm gönül ile sevmenin, ruhun ruha dokunmasının en
güzel hali. "AHK F suresi, 15. Ayeti "Biz, insana anne babasına iyi davranmayı emrettik. Annesi onu ne zah-
metle karında taşıdı ve ne zahmetle doğurdu! Onun (anne karında) taşınması ve süttten kesilme süresi
(toplam olarak) otuz aydır. Nihayet olgunluk çağına gelip, kırk yaşına varınca şöyle der: "Bana ve anne

babama verdiğin nimetlere şükretmemi, senin razı olacağın salih amel işlememi bana ilham et. Neslimi
de salih kimseler yap. Şüphesiz ben sana döndüm. Muhakkak ki ben sana teslim olanlardanım."

63. Sayfa

Hız. Ömer'in Kudüs'ü Fethi ve Şehrin Anahtarını Alışı ⁴⁰

Ebu Ubeyde b. el-Cerrah komutasındaki İslâm orduları Kudüs'ü kuşattığında şehrin düşeceğini anlayan
patrik Sophronius, şehrin anahtarlarını bizzat devlet başkanına teslim etmek istedi. Bunu haber alan
Hz. Ömer Kudüs'e geldi ve patrik Hz. Ömer'i Kıyamet Kilisesi'ne davet etti. Kiliseyi gezerken namaz vakti
girince Sophronius kilisede namaz kılmasını teklif etti. Hz. Ömer olağanüstü öngörüsü ile "Eğer burada
namaz kılsam pesimden gelecek müslümanlar, Ömer namaz kıldı diye kilisenizin yerine mescit inşa
ederler." dedi ve kilisenin hemen karşısına abasını yere sererek namaz kıldı. Onun namaz kıldığı yere
sonrasında müslümanlar Ömer Mescidi'ni inşa ettiler. Hz Ömer'in emannamesi, Kudüslülerin canları-
na, mallarına, kiliselerine, haçlarına, yerleşik ve göçebe olan bütün fertlerine verilmiş bir teminat ola-
rak halen Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde muhafaza ediliyor. Günümüzden 1500 sene öncesinden
gelen ve dünya tarihinde eşi görülmemiş böyle bir belgeye imza atan Hz Ömer, Kudüs'ün vakıf olduğu-
nu ve hiç kimsenin burada toprak alıp satamayacağını, hibe edemeyeceğini ilan etti.

64-65. Sayfa

Mülteci ⁴¹

Eski bir atasözümüz "Yaz herkese eşit gelir, kış yoksula ağır gelir" der. Ayaz kesen şehirde bizler sıcağı-
mızda oturur iken, yersiz-yurtsuzun ve yoksul-yoksunun üzerine kar yağdı geçti, bu dünya herkese yer
oldu, bir avuç insana yurt olamadı. Yollarımız Eminönü'nde, İstanbul'un en soğuk ve karlı gününde
kesiştğinde, ayağında ayakkabı ve üstünde doğru dürüst bir giysi yoktu. Karın üzerinde soğuk acı-
sıyla ağlayarak koşuyor, çıplak ayaklarını koyacağı kuru bir taş bile bulamıyordu. Kardeşi Mustafa
ve yeğeni Ali ile Ayşe'yi aldık, ısıttık, yiyecek ve içecek bir şeyler verdik, bir kurumdan bot ve mont alıp
giydirdik, sonrasında gitmek istediler ve çaresizce sokağa, ailelerinin yanına, sığındıkları depoya gön-
derdik. Arapça ve Kürtçe biliyorlar ama Türkçeleri yok, gözlerinde büyük bir korku, zor ikna ettik bir
süre ısınmaları için. Herkesten korkuyorlardı ama biraz değer görünce, tüm yüzlerini sıcak bir çocuk
gülüşü kapladı. Bu şehirde, bu ve benzeri hikâyelerden çok var. Gönül gözümüz kör, can kulağımız sa-
ğır, her günümüz aynı devam ederken, bu şehir birçok çaresize ev oldu. Yoksulluğu görüyor muyuz,
çaresizliği hissediyor muyuz, yoksul gözümüz kış mı oldu-buz mu tuttu? Ateş gözlü, güzel yüzlü küçük
mülteci Ayşe, bahtın senden daha güzel olsun inşallah... Bu koca âlemde sığacak/sığınacak bir yer
bulamadınız, yaban ellerin yersiz/yurtsuzu oldunuz. Terk ettiğiniz yurdunuza dönemezsiniz, gittiğiniz
hiçbir yerde kabul göremezsiniz, daimi göçer oldunuz. Çizgilere yansıyan, derin sessizliğin kelimeleri ve
boyası, koyu bir çay demi, demlenmiş hüznlerimiz gibi ve zeminde yürüyen insan kalabalığı ise duyar-
sızlıklarımız. Gözde farkındalık, gönülde yargısızlık ve vicdanda uyanış sonrasında geldiğimiz nokta
ve asıl zenginliğimiz insaniyetimizdir. İnsaniyet sahibi olanların gücü yettiğince yapacağı her yardım,
çaresizliğin girdabında olan birçok insanı hayata bağlar.

98. Sayfa

Borsa İstanbul 25. Yıl Hatırası (200 x 200 cm) ⁴²

Borsa İstanbul'un günümüze başarıyla ulaştığı 25 yılın hatırası olarak kurumu sembolize eden özel-
liklerin minyatürü çizilmiş ve İznik çinisi üzerinde büyük ebatlı bir pano olarak çalışılmıştır. Kurumun
logo rengi olan turkuaz, Türk halkının geleneksel rengidir ve boşazın acıcılık özelliği vurgulanmak
suretiyle Marmara Denizi'nin rengi olarak kullanılmıştır. Bu zemine hareketlilik kazandırmak üzere
deniz vasıtaları, kayıklar ve vapurlar işlenmiştir. İstanbul'un Avrupa ve Asya kıtaları arasındaki bağ-
lantıyı sağlayan merkez olması, Boğaz Köprüsü ile anlatılmıştır. Bulutlar, kurumun binasını, logo-
sunu ve tüm resimde logo formunun soyutlanarak korunmasını sağlamaktadır. Borsanın ilk işleme
başladığı Galata semti ile 25. yılında İstinye'de bulunan merkezi beraber işlenmiştir, aynı sayıdaki
lale ve balık figürleri yılı sembolize etmektedir. Boğaz kıyısındaki bazı tarihi yapılar; (Avrupa yaka-
sında Karadeniz tarafından başlayarak sırasıyla) Emirgan Korusu ve içerisindeki köşkler, Hasip Paşa
Yalısı, Perili Köşk, Rumeli Hisarı, Yılanlı Yalı (Anadolu yakasında Karadeniz tarafından başlayarak
sırasıyla) Hidiv Kasrı, şehrin en eski ahşap yapısı olan Amucazade Hüseyin Paşa Yalısı, Hekimpaşa
Salih Efendi Yalısı, Saffet Paşa Yalısı, Anadolu Hisarı, Gökusu Deresi, eski Küçüksu Kasrı, Halil Bey Yalı-
sı, Kont Ostrorog Yalısı ve Kıbrıslı Yalısı gibi mimari unsurlar ile tabii doku bir İstanbul karakteristiği
olarak resmedilmiştir.

102. Sayfa

Bugün Ben Bir Güzel Gördüm ⁴³

Bugün ben bir güzel gördüm

Hilal kaşı keman olmuş

Dili bülbül saçı sümbül

Yanağı erguvan olmuş

Dedim dilber ne ağlarsın

Sabah akşam ne ilersin

Aşık gibi ne söylersin

Gözün yaşı revan olmuş

Gonca gülün açılmakta

Hal-i hindu saçılmakta

Hep dilberler kocalmakta

Senin vasfın civan olmuş

Gevheri'yim sözüm hakır

Methedecek yerin çoktur

Dilberlerde vefa yoktur

Bildim ahiri kan olmuş